

KLÍČ KE CVIČENÍM Z UČEBNICE

ČESKÝ JAZYK 3 (3-50)
(s Všeználkem a Neználkem)

KLÍČ KE CVIČENÍM – ČESKÝ JAZYK 3 (UČEBNICE 3-50)

strana 4

1. **a)** počet vět: 7. **b)** nejdelší věta: Človíčkové z Kvítečkova byli o letních prázdninách na výletě v Dračíně. – 11 slov; nejkratší věta: Stromy tu nerostou. **c)** Kví | teč | ko | va – 4, ne | ros | tou – 3, kvě | tin – 2, pů | vab | né – 3, mříž | ko-|va | né – 4, sem – 1, nej | mi | lej | ší – 2, měs | ta i mě | sta – 2. **d)** prázdninách: p – obojetná souhláska, r – tvrdá souhláska, á – dlouhá samohláska, z – obojetná souhláska, d – tvrdá souhláska, ň – měkká souhláska, i – krátká samohláska, n – tvrdá souhláska, á – dlouhá samohláska, ch – tvrdá souhláska; spousta: s – obojetná souhláska, p – obojetná souhláska, ou – dvojhlasika, s – obojetná souhláska, t – tvrdá souhláska, a – krátká samohláska; mřížkované: m – obojetná souhláska, ř – měkká souhláska, í – dlouhá samohláska, ž – měkká souhláska, k – tvrdá souhláska, o – krátká samohláska, v – obojetná souhláska, a – krátká samohláska, n – tvrdá souhláska, é – dlouhá samohláska.
2. Jáchym nebyl sám ve starém hradu. Byli jste už někdy v jeskyni? Vylez rychle ze skrýše za krbem!
3. hůl, vím, mák, sníh, dál, vás, mám, máš, smích, kůl.
4. **a)** Krtek a ježek si pochutnávali na snídani. Ježek si lehl a přiložil k zemi ucho. Najednou les podivně zašuměl. **b)** Kr | tek a je | žek si po | chut | ná | va | li na sní | da | ni. Je | žek si le | hl a při | lo | žil k ze | mi u | cho. Na | jed | nou les po | div | ně za | šu | měl. **c)** slovo s největším počtem slabik: pochutnávali – 5, slovo s největším počtem hlásek: pochutnávali – 11. **d)** najednou.

strana 5

5. Znáte příběh o veverce Zrzeče? – věta **tázací**; Šplhají po stromech. – **v. oznamovací**; Zrzečka byla velmi chytrá. – **v. oznamovací**; Chtěli byste nějakou vidět? – **v. tázací**; Víte, čím se veverky živí? – **v. tázací**; Stůjte! – **v. zádací – rozkazovací**; Veverky skákají z větve na větev. – **v. oznamovací**; Kéž jsou všechna zvířata v bezpečí! – **v. zádací – přací**.
6. bublající potůček, důležitý úkol, úterý a středa, kuřata a kůzlata, půjdu domů, stručný úvod, ústa od borůvek, utíkat do sadu, dobrá půjčka, umírat únavou, můj nůž, kupuje růži, úzká ulička.
8. **a)** Kakaovník (1) Čokoláda (1) je (5) z kakaové hmoty (1). A ta hmota (1), to jsou (5) rozemleté kakaové boby (1). Rostou (5) na stromě (1), který se jmenuje (5) kakaovník (1). Ten se vyskytuje (5) v tropické krajině (1) v Jižní Americe (1) a v Africe (1). Původní obyvatelé (1) Jižní Ameriky (1), indiáni (1), brzy přišli (5) na to, jaká dobrota (1) na stromech (1) dozrává (5). Nyní zná (5) čokoládu (1) celý svět (1). **b)** strom – např.: smrk, jablono; dobrota – např.: zákusek, čokoláda.

strana 6

9. **b)** např.: třída, lavice. **c)** např. nejsou rozházené. **d)** Nikdo se nenarodí rovnou jako vzdělaný, každý se musí učit, aby uměl, co je třeba. Uvedené rčení většinou použijeme, když se někomu něco nepovede a chceme ho upozornit, že by se měl danou věc či dovednot ještě doučit. **e)** změny v přírodě na podzim – např.: je chladněji, žlutou listí a padá ze stromů, česá se ovoce, ptáci odlétají do teplých krajin, zvířata se připravují na zimu. **f)** podstatná jména – např.: září, vrata, hlavy, mech, ruce; slovesa – např.: odmykají, nezarostly, nevrže, kácejí, pletou.
11. **a), b)** Ve škole se učíme. – např.: se vzděláváme; V knize čteme slova. – např.: jsou; Na papír kreslíme, píšeme. – např.: rýsujeme; V tělocvičně cvičíme, běháme. – např.: šplháme; V družině vyrábíme. – např.: si hrajeme; V jídelně obědváme. – např.: jíme. **c)** Co děláme ve škole? Co čteme v knize? K čemu používáme papír? Co děláme v družině? Co děláme v tělocvičně.

strana 7

2. Michal se sestrou a rodiči byli na cyklistickém výletě, jeli podél řeky. Alenka s prarodiči jela vlakem a pak podnikali turistický výlet.

strana 8

3. Azor, Bublina, Dasty, Fifinka, Pongo, Punt'a, Ťapka, Sam.
4. **a)** delfín, gorila, hlemýžď, chobotnice, medvěd, mravenec, slon, vrabec, zebra, žirafa, žralok. **b)** např.: Delfin skáče.

strana 9

1. **a)** samohlásky krátké: **a, e, i, o, u**; samohlásky dlouhé: **á, é, í, ó, ú**; dvojhlasiky: **ou, au** (a eu). **b)** souhlásky tvrdé: **h, ch, k, r, d, t, n**; souhlásky měkké: **ž, š, č, ř, c, j, d', t', ň**; souhlásky obojetné: **b, f, l, m, p, s, v, z**.
2. ježibaba na koštěti, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, hluboký příkop, blátivé cesty, čistá židle, hradní zvony, cítit vůni, školní křídly, mladý zajíček, starý hřib, barevný motýl, čistý papír, plačící dítě, lehké příklady, linkovaný sešit, smažené řízky, chytrý Hynek, vlající prapory, státní hymna, Národní divadlo.
3. 1. čistý, 2. nízký, 3. tichý, 4. jahody, 5. Anička, 6. kuchyně, 7. batoh; *tajenka*: čítanka.
4. Dej na **rady** svých rodičů. Kdo ti **radí** s úkoly? Maminka **platí** stokorunou. Zvýšily se vám **platy**? Tatínek dává **rány** kladivem. Právě pijeme **ranní** čaj.

strana 10

5. Kočky chytají myši. Ježci se živí drobnými živočichy. Ryby mají šupiny. Medvědi bručí a kolébají se. Pes je

věrný přítel lidí. Má citlivý čenich a dobrý zrak. Úhoři, štiky a jiné ryby dýchají žábami. Děti se učí, počítají a chodí do družiny.

6. Hoch je mladý muž. Mládí je opak stáří. Tečou proudy vody. Voda v řece proudí. Uřež mi pruty na pomlázku. Košík se dělá z proutí. Letadlo nad námi letí. Před několika lety zde hořelo. V dálce se pasou jeleni. Pozorovali jsme dva jeleny. Ženě říkáme paní. Viděli jsme přijít tři pány.
8. a) V přírodě dýcháme čistý vzduch. Když ráno vstaneme, jsme svěží. Listopad je už studený měsíc. Chudý člověk nemá žádný majetek. Páv má pestrý ocas. Náš dědeček je už hodně starý. b) čistý – špinavý, svěží – unavení, studený – teplý, chudý – bohatý, pestrý – např.: nepestrý, nevýrazný, starý – mladý.

strana 11

1. Kočka s kotětem. Medvědice s medvidětem. Ovce s jehnětem.
2. a) Učitel učí ve třídě. Prodavač prodává v obchodě. Kovář ková v kovárně. Cestovatel cestuje po světě. Úředník úřaduje na úřadě. Pekař peče v pekárně. Lékárník pracuje v lékárně. Zedník pracuje na stavbě.
3. a) Věra, běhala, hrábě, nevěděla, neuměla, věci, zpět, neměla.
4. běží, děda, tělo, něco, pěna, věci, měří, poupě.

strana 12

5. babička s dědečkem, malé štěně, chlapec běhá, na kostelní věži, těším se na Vánoce, svítí měsíc, hodně úkolů, bolí ho celé tělo, rozkvetlé poupě, řekni to mámě, nic nevěděl, mám rád tělocvik, rána z děla, učím se německy, pěna do koupele, motýl bělásek.
6. Teta Květa žije v Kroměříži. Má tam domek se zahrádkou. Na zahradě pěstuje květiny a zeleninu. Všechny květiny krásně barevně kvetou. Květuška má devět záhonů s kvěťáky. Tetička se o zahradu velice pečlivě stará.
7. a), b) bělovlasý dědeček, osvětlené město (i místo), poletující bělásek, dřevěné hrábě, usměvavá Věra, zimní měsíc, štěbetající pěnkava.
8. pěna, běžec, měřit, spěchat, větší, závěr.
9. např.: děti, tělo, něco, běhat, pěna, větší, měsíc.

strana 13

3. Ahoj! Čau! Nazdar, Nazdárek! Dobré ráno! Dobrou noc! Šťastnou cestu! – při setkání se nebo zdravení s kamarády nebo sourozenci či dalšími mladšími členy rodiny; Ahoj! Dobré ráno! Dobrou noc! Šťastnou cestu! – s členy rodiny; Dobré ráno! Dobrý den! Dobrou noc! Na shledanou! Šťastnou cestu! – při setkání s dospělými osobami, které nejsou členy rodiny.

strana 14

1. bílá skořápka, hebká srst, jít do kopce, honit vrabce, klubko vlny, kupka sena, zelená žabka, šedý holub, mladý čáp, pšeničný chléb, strom se žaludy je dub, chlapci a děvčata, kapesník v kapse, kostra hlavy je lebka, láva ze sopky, polární zvíře je sob, chytil mnoho ryb.
2. a) zub, b) hřib, c) chaloupka, d) mapka, e) drobký, f) Jakub, g) slupka, h) dráp, i) babka, jabka; babka, dráp, drobký, hřib, chaloupka, jabka, Jakub, mapka, slupka, zub.

strana 15

3. 1. zídka, 2. Vítka, 3. krmítko, 4. řídký, 5. zahrádka, 6. zátka, 7. Katka, 8. lopatka; *tajenka*: zvířátko.
4. dřevěné krmítko, sladké oplatky, hladká omítka, krátká pohádka, prudká hádka, nebezpečný škůdce, strmé schůdky, krotké medvíďátko, chutný oběd, dřevěný plod, šťavnatý plod, vchod a východ.
5. např.: holoubátko, koťátko.
6. a) Sed'te rovně! (popřípadě i vše v jednotném čísle, např.: Sed' rovně!), b) Buď'te hodní! c) Zaplaťte 20 Kč! d) Vrať'te se do třídy! e) Přijď'te zítra včas! f) Jed'te pomalu!
7. loď (lod'ka), prut, zeď (zídka), sad, paměť.

strana 16

8. např.: deka, procházka, úzká, hezká, maska.
9. des | ka (i de | ska), ří | zky (i říz | ky), tři | ska (i třís | ka), po | mláz | ka, ře | tíz | ky, lá | ska (i lás | ka).
10. a) 1. obraz, 2. kos, 3. nos, 4. vítěz, 5. mráz, 6. úzká.
11. veliký pařez, povedená maska, kluzká cesta, štíhlá břízka, blízká vesnice, kousky chleba, malovat obrázky, naléhavá prosba, hezká Terežka, moc úzký, čerstvé housky, dlouhý provaz, nelez na strom, pověz prádlo, vítěz závodu, červený rybíz, hustý les, hezký výkres.
12. tužka, hruška, muška, nůžky, šiška, ponožka.
13. a) parůžky, nožka, pušku, česky, mřížka. b) česky, mřížka, nožka, parůžky, pušku.
14. a) dobrodružná knížka, papírová záložka, chodím pěšky, písemná zkouška, šedá myška, ostrý nůž.

strana 17

15. Borůvky jsou modré a rostou v lese. Vlaštovky si staví hnízdo. Ovce se pasou v ohradě. Pohovka stojí v obývacím pokoji. Fotografka dělá fotky. Kavka je lesní pták. Lanovka vede na Petřín.
16. hlávka salátu, přečíst půl odstavce, milá dívka, salátová zálivka, kožený kufřík, čerstvá mrkev, suché dřívko, naše Žofka, krátké slůvko, mladá užovka, teta Slávka, sborový zpěv, nový fotograf, výlov rybníka, lávka přes řeku, ovce s beranem, lev je král zvířat.
17. 1. borůvky, 2. trubka, 3. střechu, 4. nehty, 5. y; *tajenka*: buchty.
18. bílý jako **sníh**, ostříhané **nehty**, tvarohové **buchty**, hlasitý **smích**; Napnout lodní **plachty**. Kůň zvesela **zařehal**. Pírko je **lehké**. Vajíčka jsou **křehká**.

strana 18

1. nadpis: Naše škola; úvod: Naše škola je...; vlastní popis: Je to přízemní budova...; závěr: Naše škola se mi líbí...

strana 19

1. **b)** nečas – špatné (nepříznivé) počasí; nepohoda – nečas, nepříjemnost; mít střechu nad hlavou – mít kde bydlet. **c)** např.: sychravo, jablka. **d)** např.: zvíře, lesní zvíře, savec.
2. a) rampouchy – není slovo souznačné s ostatními (není podřazené k slovu podzim); b) ohýnek – není slovo souznačné s ostatními (není podřazené k slovu počasí).
3. např.: a) zajíc, hlodat, mrkev, jablka; košík, sbírat, jablka; b) déšť, kaluže, okap, deštník; jablka, otrhávat, ohryzek; c) les, louka, jehličí, krmelec, květiny, šišky, kvést; louka, kvést, květiny, motýli.
5. Počasí, že by psa nevyhnal. – velmi špatné, nepříznivé počasí Dostat se z deště pod okap. – z jedné nepříjemnosti se dostat do jiné, nepolepšit si. *Slova podřazená ke slovu počasí* – např.: slunečno, déšť.

strana 20

1. **a)** např.: hned – **okamžitě**, skládat – **vymýšlet**, chodil – **pohyboval se**, pokoj – **místnost**, koukal – **díval se**, pořád – **stále**, kamarádi – **přátelé**. **b)** *podstatná jména* – např.: Neználek, verše, den, pokoji, stropu; *slovesa* – např.: přišel, začal, skládat, chodil, koukal.
2. 1. smutná, 2. chyba, 3. nádherný, 4. sto, 5. koruna, 6. myslet, 7. máma, 8. auto; *tajenka*: synonyma.
3. **a)** a) kopec, vrch, pahorek; b) běžet, utíkat, spěchat, sprintovat; c) paličatý, tvrdohlavý, umíněný; d) nezdvorný, neslušný, nevychovaný; e) myslet, uvažovat, přemýšlet, dumat; f) najednou, náhle, znenadání.

strana 21

1. **a)** starého – nového, široké – úzké, dlouhé – krátké, bosou – obutou. **b)** Jan Werich: Královna Koloběžka První (podle pohádky – filmová pohádka: Koloběžka první. **c)** běžela, vzala, našla, přidělala, připevnila, dala, odstrkovala. **d)** běžela – **utíkala**, našla – **nalezla**, noha – **dolní končetina**.
2. např.: tlustý – štíhlý, první – poslední, velký – malý, pilný – líný, rychle – pomalu, tmavý – světlý.
3. zlý – hodný, veselá – smutná, noc – den, dole – nahoře, pod – nad, stoupat – klesat, lichý – sudý.
4. zima: chladno, teplo; smutek: žal, radost; sytý: najedený, hladový; dát: věnovat, vzít; brzy: časně, pozdě; dobře: správně, špatně; vysoký: velký, nízký.
5. Slibovat hory doly. – slibovat vše možné Jednou jsi dole, jednou nahoře. – jednou se vede člověku špatně, jindy dobře.

strana 22

1. např.: pralesní, nemastný, lékárník, odlet.
2. a) **zeměkoule** (slovo má 2 kořeny: **zeměkoule**), **země**, **zemní**, **podzemní**, **uzemnit**; b) **stavba**, **stavěj**, **stavitel**, **postavit**, **novostavba** (slovo má 2 kořeny: **novostavba**); c) **kostní**, **kostra**, **vykostit**, **kostlivec**; d) **led**, **lední**, **ledňáček**, **ledovec**, **leden**, **ledový**.
3. např.: letadlová, mydliny, zamknout, rybář, lyžař.

strana 23

1. **b)** např.: velký – **malý**, špatná – **dobrá**, lehla si – **vstala**, mrtvá – **živá**, krásný – **škaradý**, dlouho – **krátce**, potichu – **hlasitě**, pryč – **tady**. **c)** např.: běžela – **utíkala**, rozhlížela se – **dívala se**, dojel – **dorazil**, povídá si – **říká si**, díru – **otvor**, potom – **pak**, přijel – **vrátil se**. **d)** např.: rybářský, porybný. **e)** např.: Liška a sedlák. **f)** Co vezl sedlák na saních?
2. např.: a) třída, tabule, žáci; b) auto, kufr, vlak; c) kapr, dárky.
3. např.: hezký – **škaradý**, oblaka – **mraky**, táta – **otec**, povídat – **mluvit**, vozovka – **silnice**, chlapec – **hoch**, dům – **stavení**, pokrm – **jídlo**.
4. hlučný – tichý, plný – prázdný, slabý – silný, mokrá – suchá, hladký – drsný, starý – nový.
5. **b)** V **trávě** je živo. Žijí tu **broučci**, **mravenci** a **žížalky**. Kolem poletují **motýlci** nebo **mouchy**. **Děti** se drobných **živočichů** bojí. **Komáři** štípou a **včelky** mají **žihadlo**. Mnoho **živočichů** je užitečných. Zajděte si do **přírody**.

strana 24

1. **a), b)** V lé | tě, když do | zra | jí lís | ko | vé (i lí | sko | vé) o | říš | ky (i o | ří | šky),
k lí | sce (i lís | ce) se sbí | ha | jí re | za | vé ko | ží | šky (i ko | ží | šky).
Pu | stí (i pus | tí) se do za | hrad, trouf | nou si za plo | ty
taj | ně si na | sbí | rat ve | ver | čí do | bro | ty (i dob | ro | ty).
„Kr | mte se ja | dér | ky, se | mín | ky ze ši | šek!“

Co na to ve | ver | ky?

„Lep | ší je o | ří | šek.“

c) bez nadpisu: 38 slov. **d)** nasbírat: na | sbí | rat – 3 slabiky, 8 hlásek.

2. o | celová, oce | lová, ocelo | vá; pa | nenka, panen | ka; hře | beny, hřebe | ny; sle | pička, slepič | ka; ne | vyroste, nevy-
| roste, nevyro | ste, nevyros | te; na | posled, napo | sled.

3. můj, kufřík, úžasná úloha, kuchyňský nůž, půjdu domů, pět květů růží, únorové úterý, nemůžu skočit dolů,
průvod v ulicích, ukroj kůrku, úroda okurek, draví úhoři, úraz ruky, únos vlaku, útočník útočí, měsíc v úplňku,
pravá kůže, kluci utíkají, pět gólů.

4. **a)** holub, had, jeřáb, bělouš, kohout, pstruh, dikobraz. **b)** bělouš, dikobraz, had, holub, jeřáb, kohout, pstruh.

c) pstruh – lososovitá, dravá ryba, žije ve vodách celé Evropy; dikobraz – větší hlodavec s bodlinatou srstí, býložravec, je rozšířen v Evropě (např. Středomoří), v Africe, Asii.

strana 25

1. **a)** např.: Jak se Neználek chtěl stát básníkem. **b)** Rým je stejně znějící zakončení dvou slov, např.: jásá – hlásá.

2. **a)** např.: pes – les, vosá – kosa, třída – křída, myška – liška. **b)** např.: štěká pes – šumí les.

3. **c)** např.: drak – mrak. **d)** Jede (5), jede (5) vlak (1) jako černý drak (1), houká (5), kvičí (5), pára (1) syčí (5), zasyč (5) také tak. **e)** Ententyky...

strana 26

3. **b)** např.: skvělý kamarád, milá babička. **c)** Po nalepení známky ji vhodíme pohlednici do poštovní schránky nebo odneseme na poštu, kde známku na přepážce koupíme a zároveň tam necháme pohlednici k odeslání.

4. a) Paní/Jiřina Novotná/Na Zahrádkách 5/Kolín/369 27; b) Vážený pan/Petr Krátký/Vinohrady 307/Praha/100 50.

strana 27

1. **a)** např.: umýt, umytý, myčka. **b)** pejsek: **p**– obojetná souhláska, **e**– krátká samohláska, **j**– měkká souhláska, **s**– obojetná souhláska, **e**– krátká samohláska, **k**– tvrdá souhláska; kočička: **k**– tvrdá souhláska, **o**– krátká samohláska, **č**– měkká souhláska, **i**– krátká samohláska, **č**– měkká souhláska, **k**– tvrdá souhláska, **a**– krátká samohláska, mýdlo: **m**– obojetná souhláska, **y**– dlouhá samohláska, **d**– tvrdá souhláska, **l**– obojetná souhláska, **o**– krátká samohláska; podlaha: **p**– obojetná souhláska, **o**– krátká samohláska, **d**– tvrdá souhláska, **l**– obojetná souhláska, **a**– krátká samohláska, **h**– tvrdá souhláska, **a**– krátká samohláska; čistá: **č**– měkká souhláska, **i**– krátká samohláska, **s**– obojetná souhláska, **t**– tvrdá souhláska, **á**– dlouhá samohláska; nebyla: **n**– tvrdá souhláska, **e**– krátká samohláska, **b**– obojetná souhláska, **y**– krátká samohláska, **l**– obojetná souhláska, **a**– krátká samohláska; povídá: **p**– obojetná souhláska, **o**– krátká samohláska, **v**– obojetná souhláska, **í**– dlouhá samohláska, **d**– tvrdá souhláska, **á**– dlouhá samohláska; docela: **d**– tvrdá souhláska, **o**– krátká samohláska, **c**– měkká souhláska, **e**– krátká samohláska, **l**– obojetná souhláska, **a**– krátká samohláska, vezmu: **v**– obojetná souhláska, **e**– krátká samohláska, **z**– obojetná souhláska, **m**– obojetná souhláska, **u**– krátká samohláska. **c)** *podstatná jména* – např.: pejsek, kočička, mýdlo, hrnec, vodou; *slovesa* – např.: řekl, vzala, klekla, umyla, byla.

2. a) šikovní; -chytr-; b) číslo; -čist-; c) Richard; -rychl-

3. např.: skok – skokan skočit; hrad – hradní, hradba; vař – vařit, vařečka; písk – pískání, pískat; pros – prosit, prosící; kuch – kuchař, kuchyňský; dar – darovat, darovaný.

strana 28

2. obyvatel, byt, Přibyslav, být, býk, kobyla, nábytek, dobytek, bystrý, bylina, příbytek, bydlet, obyčej, (zbytek – slovo příbuzné).

strana 29

3. **a), b)** byl, byla: tvary vyjm. slova být; bydlela: tvar vyjm. slova bydlet; bytu: tvar vyjm. slova byt; obyvatelem: tvar vyjm. slova obyvatel; **pobýval**: příbuzné s vyjm. slovem být; **bylo, byl**: tvary vyjm. slova být; bydlet: vyjm. slovo.

4. Byl (tvar vyjm. slova být) bych (tvar vyjm. slova být), kdybychom (příbuzné s vyjm. slovem být), pobývat (příbuzné s vyjm. slovem být), bytě (tvar vyjm. slova byt), bychom (tvar vyjm. slova být), bývat (příbuzné s vyjm. slovem být), být (vyjm. slovo), aby (příbuzné s vyjm. slovem být).

5. Mach a Šebestová **byli** žáky 3. B. **Bydleli** v jednom starém domě a chodili spolu do školy. Jeden bez druhého **by** neudělali ani krok. Další **obyvatel** domu **byla** paní Kadrnožková se psem Jonatánem. V domě **bydlela** i paní Cibulková s kočkou Micinkou. Když se potkali na schodech, **byl** z toho pěkný cirkus.

strana 30

6. V neděli jsem **byl** (tvar vyjm. slova být) na výletě. Petr **bil** (bít jako tlouct) holí do stromu. Dědeček u nás **pobyl** (příbuzné s vyjm. slovem být) celý týden. Tatínek **pobil** (od bít jako tlouct) střechu plechem. Četbou jsem **nabyl** (příbuzné s vyjm. slovem být) užitečné znalosti. Myslivec **nabil** (není příbuzné s vyjm. slovem být) pušku. **Příbily** (příbuzné s vyjm. slovem být) mi nové známky do sbírky. Hřebík **přibíli** (od přibít jako přitlouct) do stěny. Dana dnes **odbyla** (příbuzné s vyjm. slovem být) domácí úkol. **Odbila** (příbuzné s bít jako tlouct) pátá hodina. Strýc se **zabývá** (příbuzné s vyjm. slovem být) rybařením. Dědeček **zabil** (příbuzné s bít jako tlouct) králíka na oběd.
7. Kdo má židli, ten si bydlí. Pálí ho dobré bidlo. Kdo chce psa bít, hůl si najde. Únor bílý, pole sílí. Lehce nabyt, lehce pozbyt.
8. dobývat uhlí, zabít draka, pobývat v Praze, pozbyt peníze, nabít pušku, sbít bednu, přibít obraz, odbýt návštěvu, ubýt na váze, odbít půlnoc, jít na odbyt, byl doma, bít na poplach, bije se s kamarádem, nebyl ve škole, byl bych nepřišel, být nemocný, kde jsi byla.
9. a) bydlí: tvar vyjm. slova bydlet, příbytcích: tvar vyjm. slova příbytek, nábytkářský: příbuzné s vyjm. slovem nábytek, nábytkem: tvar vyjm. slova nábytek, příbytků: tvar vyjm. slova příbytek, dobytek: vyjm. slovo, dobyteček příbuzné s vyjm. slovem dobytek. b) *podstatná jména* – např.: človičkové, Kvítečkova, příbytcích, říši, průmysl; *slovesa* – např.: bydlí, není, jsou, stojí, chovají.
10. Pěkná by tekla voda v řekách, kdyby tam lidé neházeli smetí. To je nešvar minulé **do**by, **tekoucí** kohoutky.

strana 31

11. a) Babička: není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné, bydlela: tvar vyjm. slova, přebývala: příbuzné s vyjm. slovem, sbírala: není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné, byliny: tvar vyjm. slova, pobývala: příbuzné s vyjm. slovem, bystře: příbuzné s vyjm. slovem, obyčejně: příbuzné s vyjm. slovem, hbité: není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné, starobylé: příbuzné s vyjm. slovem, obyčej: tvar vyjm. slova. b) Babička (1) Boženy (1) Němcové bydlela (5) v podhorské vesničce (1). Později přebývala (5) u své dcery (1) na Starém bělidle (1). V létě (1) chodívala (5) s dětmi (1) na procházky (1) a sbírala (5) léčivé byliny (1). Pobývala (5) ráda u splavu (1) s bystře tekoucí vodou (1). Obyčejně se zastavila (5) u tůně (1) a pozorovala (5) hbité ryby (1). Babička (1) zachovávala (5) starobylé obyčej (1). c) např.: nasbírat, sbírka, sbírání, dosbírat, sesbírat.
12. Bylo nebylo; Liška Bystrouška, Dlouhý, Široký a Bystrozraký.
13. 1. byliny (rostliny), 2. babička, 3. obyčej, 4. bílek, 5. dobytek, 6. býložravci, 7. byt, 8. sbírku, 9. bydliště, 10. bílá.

strana 32

14. a), b) **Zbyňkův** dědeček **bydlí** v **Přibyslavi**. Chová **býky** a **kobylu**. Velmi rád u něj **pobývám**. **Byli** jsme na výletě jsme v **Bydžově**.
15. Obyvatelé se starají o svůj **byt**. Pro hovězí **dobytek** včetně **býků** je **příbytkem** **kravín**. **Kobylly** se pasou na louce. Navštívili **přibyslavskou** mlékárnu. **Žáci** sbírají **léčivé byliny**. **Zbytek** **hbitě** **vyběhl**. **Slíbil** **bych** mu všechno. **Nebij** se! V trávě **poskakovaly** **kobylky** **luční**.
16. 1. **bystrý** – žák **Zbyněk**, 2. **léčivá bylina**, 3. **městečko Přibyslav**, 4. **třípokojevý byt**, 5. **hřibě** a **kobyly**, 6. **bydlet ve městě**, 7. **bílá barva**; *tajenka*: Uč se slova s y po b!
17. **Jeli** **brzy**, **aby strýčka** **zastihli** doma. **Kde** **jste** **byli** na výletě? **Vlastík Hrubý**, **kluk** jako **buk**, **doběhl** do cíle první. **Aničko**, **byla** dnes **Jitka** ve škole?

strana 33

1. *Sněhurka a sedm trpaslíků* (v jiných knihách O Sněhurce, Sněhurka).

strana 34

1. a) slyšel, mlýny, blýská se. c) Slyšel i trávu růst. – 1. byl zbytečně ustrašený a podezíravý a z úzkostli věc zveličoval; 2. předstíral nebo přeháněl své schopnosti, vnímavost a postřeh. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě. – Trest je neodvratný, i když může být za dlouho, opožděně. Blýská se na lepší časy. – Brzy nastane změna k lepšímu.

strana 35

2. a) Když jednou přicházel dřevorubec k mlýnu, zahlédl pod košatou lípou rezatou lišku. Chlap jako hrom sundal sekeru z ramena a zaťal ji do lípy. Lípa se s rachotem skácela a zbořila střechu mlýna. Z mlýnice vyšel mlynář a spadl na něj komín. Liška se ho lekla a vklouzla do nory. b) mlýnu, mlýna, mlýnice, mlynář. c) např.: Maminka začala mlít mák.
3. polykat: vyjm. slovo, např. pít; plyne: tvar vyjm. slova, např. čas; plýtvat: vyjm. slovo, např. vodou.
4. 1. nedoslýchavá babička, 2. mlýnské kolo, 3. plynoucí čas, 4. blýskavý plíšek, 5. polykat prášky, 6. neplýtvejte jídlem, 7. umlít mouku, 8. blízká vesnice, 9. lípový květ; *tajenka*: Máme rádi cvičení z ČJ.
5. a) např.: lysou: lyska, lýtka: lýtkový, vzlykal: vzlykot.
6. Lidka, Liberec, Lysá nad Labem, Libor, Linda, Dalibor, Zbyněk, Litomyšl, Bystřice, Bivoj, Bystrovany, Bílovice, Přibyslav, Litovel, Zbyšek, Litvínov, Lysá hora, Kolín, Kobylákovice.

strana 36

7. např.: Lysá může být hlava. Nejraději se lísa kočka. Lískové oříšky se používají na zdobení cukroví. Lišaj smrtihlav je noční motýl.
8. **a), b)** blíže (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), lípa (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), plyne (vyjm. slovo), líska (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), plýtvá (vyjm. slovo), lýtko (vyjm. slovo), mlýnské (příbuzné s vyjm. slovem), slyší (vyjm. slovo), polyká (vyjm. slovo), zavzlyká (příbuzné s vyjm. slovem).
9. **a)** Libor (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), lyže (vyjm. slovo), lýkem (vyjm. slovo), plyšové (příbuzné s vyjm. slovem), lyžař (příbuzné s vyjm. slovem), lýtka (vyjm. slovo), lyžařského (příbuzné s vyjm. slovem), nevzlykal (příbuzné s vyjm. slovem), pelyněk (vyjm. slovo), lysé (vyjm. slovo), lyžování (příbuzné s vyjm. slovem), nebylo (příbuzné s vyjm. slovem). **b)** lyže. **c)** např.: lyžování, krasobruslení.

strana 37

10. Kočka líže mléko. Emil líže zmrzlinu. Polámal jsem nové lyže.
11. Když jsem šel ze školy, sýkora letěla do hnízda. Na horách místo sněhu vidíme jen holý kopec. Dnes si vyšláply štěbetavé děti na vycházku.
12. Setmělo se a v dálce se **blýská** (vyjm. slovo). **Blízká** (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) vesnice je malebná. Kopci bez porostu se říká **lysý** (význam holý, vyjm. slovo). **Lisy** (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) jsou stroje na lisování hmot. Lyžař si koupil sjezdové **lyže** (vyjm. slovo). Pes si **líže** (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) ránu. **Lyska** (příbuzné s vyjm. slovem lysý) je vodní pták. **Líska** (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) plodí lískové oříšky.
13. 1. slib, 2. plyne, 3. polykat, 4. plyše, 5. lyžování, lýtko, 6. plýtvat, 7. slyšel, 8. lyže, vzlyká, 9. lijáku, 10. mlýn.
14. uslyšeli vzlykání, mlynář a mlynářka, lízat zmrzlinu, mlít ve mlýně, uplynulo několik let, lysá ptáčata, lýtkové svaly, políbek na cestu, blízká kamarádka Lída, pelyňkový odvar, lýkové sandály, plyšová hračka, sliby chyby, kapky se blyští, lituji toho, plynovod.

strana 38

1. domýšlivý (příbuzné s vyjm. slovem), myslel (vyjm. slovo), mít (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), myslel (vyjm. slovo), se mýlil (vyjm. slovo), mýjel (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), milionář (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), mít (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), my (vyjm. slovo).
2. např.: My vám pomůžeme.

strana 39

3. Mirek chce **mít** kopací míč. Pomáhá mamince každý den **mýt** nádobí. **My** bychom zase chtěli lyže. Šetříme si na ně. Už brzy budeme **mít** tři sta korun. Babička **mi** na ně ještě něco přidá.
4. *slova souznačná* – např.: milý – příjemný, mýlí se – plete se, mýt se – umývat se, mít něco – vlastnit něco; *slova protikladná* – např.: milý – nepříjemný, mýlí se – nechybuje, mýt se – nemýt se, mít něco – nemít nic.
5. myslet, umý/yvadlo, my se nemýlíme, Mirkova námitka, mít novou misku, minerálka, promiň mi to, namířit, omyl, myšlenky, umývat se vodou, čas mýjel, myslivec, umyj si ruce, zlomyslný, to je nesmysl, promítat, komín, medvěd mýval, milá, neomylný, myje si ruce, čas rychle mýjí neboli ubíhá, namyšlená dívka.
7. hlemýžď.
9. (slovní přízvuk je označen podtržením) Myši, myši kočku slyší, kočka zase slyší myši. Nechod', myško, nechod' blíž, kočka chytí každou myš.

strana 40

10. a) smýkat, b) zamykat, c) mýtit.
11. *mýt*: mýdlo, umýt, myčka, mydlit, umývadlo; *myslet*: myslivna, Přemysl, Nezamyslice, Křesomysl, rozmyslet si, myšlenka; *smýkat*: smyčec, vysmýčít, průsmyk.
12. **a), b), c)** Táta (**1**) auto (**1**) **nezam_ká** (**5**; zamyká), chce (**5**) ho ještě **dneska** (včera, zítra) **mýt** (**5**; např.: špinit), on se **mýlí** (**5**; např.: nechybuje), když si **myslí** (**5**; např.: nemyslí), že ho tu **nemá** (**5**; např.: může) kdo **vzít** (**5**; např.: dát).
13. Litomyšl, myš, myslet, mýtit, zamykat, mýlit se, mýtit, hlemýžď, chmýří, dmýchat, smýkat, mýt, nachomýtnout se, hmyz.

strana 41

14. dmýchat, chmýří, nachomýtnou, Litomyšl; např.: Dmýchal do ohně, aby více hořel. **c)** *podstatná jména*: hmyz, myš, hlemýžď, chmýří, Litomyšl; *slovesa*: mýt, myslet, mýlit se, mýtit, zamykat, smýkat, dmýchat, nachomýtnout se; *ostatní*: my.
15. 1. smyk, 2. my, 3. mi, 4. chmýří, 5. hmyz, 6. myslel, 7. umýt, 8. (roz)dmýchat, 9. mýlit se, 10. nachomýtli.
16. **My** nejsme neomylní. Nechce se m umývat. Namíchej **mi** maltu! Umíš měřit na **milimetry**? **Mil**uše není zlomyslná ani namyšlená. Kéž bych mohl mít **milion**!/. **Kominík** **mi** přinesl štěstí. **Hubíš hmyz**? **Popros o milost**! **Mysli!**

17. Všude bylo plno hmyzu, do oka mu moucha vlétla, dupnul na to, šel do smyku, na mýtinu Škoda slétla. Pak to bouchlo, auto chytlo, vítr oheň rozdmýchal, kdybychom tam zrovna nešli, mladík dodýchal.

strana 42

18. my i Miloš, mírumilovný Emil, omítka padá, říkáš nesmysl, pěkné vzpomínky, není zlomyslný, stojí na mýtině, rozumíme německy, kup mi zmrzlinu, mýdlové mydliny, dotěrný hmyz, my se máme, čas rychle míjí, místo u umý/yvadla, pomyslná překážka, míč na házenou, ochmýřené mládě, nemám námitky, kamínek se zablýskl, mihnout se před cílem, myslivecký klobouk.

19. Mít pod čepicí. – být chytrý, mazaný; Zachovat si chladnou hlavu. – zachovat klid a rozvahu, nepropadnout panice; Mít vlasy jako havran. – mít černé vlasy; Mít vlasy jako stříbro. – mít šedivé vlasy.

20. a), b) Křemílek a Vochomůrka stáli zamyšlení (příbuzné s vyjm. slovem) na zahrádce. Chtěli, aby (příbuzné s vyjm. slovem) jim vyrostla **kytka (květina)**, ale neměli semínko (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné). Vtom uslyšeli (příbuzné s vyjm. slovem), jak jim sluníčko radí, že jedno leží na zemi. Křemílek hbitě (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) vyvrtal patou důlek, zasadil do něho semínko (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) a **nahoru (shora)** přiklopil čepičku, aby (příbuzné s vyjm. slovem) semínko (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) brzy vyklíčilo (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné). Pak mu zpívali písničku. Vtom ze země vyrostl (předpona vy-) **kopeček (hromádka)**, rozvalil se a ze svého podzemního příbytku (vyjm. slovo) **vykoukla (vyhlédla)** jeho obyvatelka – žízala. **d)** např.: Žízala patří do kmene kroužkovců, žije v půdě, tělo má dělené na díly (kroužky), na kterých rostou štětiny. Dýchá celým povrchem těla.

strana 43

1. b) sádka – nádrž s průtokem čerstvé vody k uchovávání (chovu) ryb; trváte – vyžadujete; namítla – ohradila se, vznesla námitku, napjatí – plní soustředění.

strana 44

1. a) Dnes je tma jako v pytli. – dnes je opravdu velká tma; Nekupuj zajíce v pytli. – než něco koupíš, zjisti si a vyzkoušej, že je to v pořádku; Pýcha předchází pád. – kdo se chlubí či je pyšný a má přehnané sebevědomí, špatně dopadne; Rád se pyšní cizím peřím. – chlubí se něčím, co si přivlastňuje od jiných. b) vyjm. slova: pytli, pytlí, pýcha; slova příbuzná s vyjm. slovy: pyšní se.

strana 45

2. Princezna Krasomila byla moc **pyšná**. Kamarád Ferdy Mravence byl brouk **Pytlík**. Jedna přadlena z pohádky O třech přadlenách měla obrovský **pysk**. Růženka se **píchla** o růži. Vlk si přehodil přes záda svázaný **pytel** s kůzlátky.

3. a) slepýš, b) pyl.

4. pilný jako **včela**, neslyšný jako **myška**, šedivá jako **myš**, pomalý jako **hlemýžď**, pyšný jako **páv**.

5. a), b), c) Kůň (1) je velký **lichokopytník** příbuzné s vyjm. slovem; 1). **Netopýr** (vyjm. slovo; 1) je létající savec (1). **Pýcha** (vyjm. slovo; 1) je špatná lidská vlastnost (1). **Kopyta** (vyjm. slovo; 1) má kůň (1) i hříbě (1). **Slepýš** (vyjm. slovo; 1) se živí drobným hmyzem (1). **Pysk** (vyjm. slovo; 1) mají zvířata (1) místo rtů (1). **Pyl** (vyjm. slovo; 1) je žlutý prášek (1) rostlin (1).

strana 46

6. a), b) Myslí si (vyjm. slovo po m), že vypadá jako člověk. **Pyšný** (příbuzné s vyjm. slovem po p) **byl** (vyjm. slovo po b) zejména na **třpytivé** (příbuzné s vyjm. slovem po p) knoflíky. Snažil se před lidmi vznešeně vykračovat, jeho snaha však **byla** (vyjm. slovo po b) **zbytečná** (příbuzné s vyjm. slovem po b). V kalhotách se mu zaplékala **kopyta** (vyjm. slovo po p) a **klopýtal** (vyjm. slovo po p). Dlouho potom **zpytoval** (vyjm. slovo po p) svědomí, jak **byl** (vyjm. slovo po b) **domýšlivý** (příbuzné s vyjm. slovem po m).

7. klopýtavý krok, zpytovat svědomí, pyšná chůze, opylovat květy, pít čaj, pospíchat domů, opírat se o hůl, třpytivý plíšek, slepít papír lepidlem, slepýš není jedovatý, podkova na kopyto, netopýr je savec.

8. **Pytlák** (příbuzné s vyjm. slovem) **se čepýřil** (vyjm. slovo), když **klopýtal** (vyjm. slovo) **pyrem** (vyjm. slovo). Polekal se rychle letícího **netopýra** (vyjm. slovo) a **slepýše** (vyjm. slovo) v trávě. **Myslivec** (příbuzné s vyjm. slovem) ho lapil na pasece plné **pylu** (vyjm. slovo) i s **pytlem** (vyjm. slovo) na zádech. **Pytlák** (příbuzné s vyjm. slovem) **se pýřil** (vyjm. slovo) hanbou. Nyní **zpytuje** (vyjm. slovo) svoje svědomí a **odpykává** (příbuzné s vyjm. slovem) si trest.

9. Pozor, včela **píchá!** Martin **pil** pomerančovou limonádu. **Pýcha** je jedna ze špatných lidských vlastností. **Slepíš** mi tu rozbitou vázu? Po cestě lezl **slepýš**. Včely sbírají **pyl** na květinách.

10. pysk, pyl, netopýr, slepýš.

strana 47

1. a) vyjm. slova po s: sýček, sysel, sýkora, syčí, sýr, syrové, sychravý, sytí, synu; slova příbuzná s vyjm. slovy po s: nasypat, usychat. b) Sýček (1), sysel (1), sýkora (1) syčí (5) na (7) mne (3) ze (7) dvora (1): Koukej (5) nám (3) sýr (1) nasypat (5), nebo (8) začnem (5) usychat (5). Dej (5) nám (3), synu (1), třeba (6) goutu (1), eidam (1) nebo (8) parenici (1), syrové (2) už (6) maso (1) nechcem (5), chytli (5) bychom (5) tasemnici (1). Den (1) je (5)

dneska (6) sychravý (2), z (7) hladu (1) jsme (5) už (6) nezdraví (2). Sytí (2) ale (9), to (3) my (3) víme (5), hnedka (6) se (3) ti (3) uzdravíme (5). **c) sypat** (v textu je jen od něj odvozené sypat).

strana 48

2. Sníme kousek **sýra**. Po obědě jsme **syti**. Maminka se zastavila **u syna**. Písek sejeme přes **síto**. Po těžkém dni se nám dobře **usíná**. **Síra** hoří modravým plamenem. Dítě se najedlo a je **syto**.
3. **a) syrová** – např.: zasyrova, **sychravý** – např.: sychravo, **usychat** – např.: osychat. **b)** např.: podzim – listí, sychravo; strom – jedle, dub; zelenina – mrkev, celer.
4. např.: nevlídný – nepříjemný, deštivý – sychravý, najedený – sytý, vadnout – uvadat, vozovka – silnice.
5. např.: slabý – silný, den – noc, probouzí se – budí se, tichý – klidný, hladový – nenajedený.
6. **a), b)** Sluníčko usilovně **pražilo (pálilo)**. Pod osikou seděl **sytý** cvrček a chválil krásný den. „Ošklivý den,“ **odporovala (nesouhlasila)** žížala a **zarývala (zavrtávala se)** hlouběji do vysychající země. Klopýtal kolem nich silák mravenec. **Smýkal (vlácel)** po zemi neobyčejně těžkým břemenem (**+ těžké břemeno**). Pozval je, aby po západu slunce **přišli (dorazili)** k mraveništi. Cvrček i žížala **zamířili (šli)** večer k mravenčímu sídlu. Mravenec jim ukázal výsledky usilovné práce a řekl: „Dnes byl nádherný den. Podařil se nám **mimořádný (značný)** kus práce.“

strana 49

7. synek, měsíc, sytý, síťka, síla, nasytí, usíná, síto, usychá, sychravý.
8. např.: Čím se živí sýkory?
9. Třásl se jako osika. Sytý hladovému nevěří. Dělá si zásoby jako sysel. Pořád tady nesýčkůj.
10. plachá sýkorka, syrová vajíčka, syslí doupe, houkající sýček; Plachá sýkorka se lekla přicházejících dětí a uletěla.
11. 1. syn, 2. sirky, 3. sýr, 4. sýkory, 5. síra, 6. usychat, 7. měsíců, 8. sytý, 9. sychravo, 10. sílu.

strana 50

12. **a)** zamýšlí: příbuzné s vyjm. slovem, pytle: vyjm. slovo, sypou: vyjm. slovo, bitý: není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné, syčí: vyjm. slovo, sykot: příbuzné s vyjm. slovem, mi: není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné, oslíka: není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné, dosyta: příbuzné s vyjm. slovem, nasype: příbuzné s vyjm. slovem, písku: není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné, syn: vyjm. slovo, důmyslem: příbuzné s vyjm. slovem napravil pýchu: vyjm. slovo, omyly: příbuzné s vyjm. slovem. **b) podstatná jména:** obušku, pytle, obušek, rány, sykot, obušek, stoleček, oslíka, oslík, zlatáků, písku, syn, důmyslem, pýchu, omyly, bratrů. **c)** nasype zlatáků **jako písku – hromadu:** z písku se dělá hromada; např.: vlasy jako havran.
13. **a)** a) syčet, b) í, c) sypat, d) usychat, e) sysel; *tajenka:* sípal. **b)** Sypal písek na zledovatělý chodník.
14. síťka na ovoce, zmije zasyčela, přesívat písek, je sychravo, živočich ptakopysk, posypat mákem, zapálená sirka, náš synáček, úzká silnice, cvičit, v posilovně, synovec Zbyněk, studna vysychá, nové sídliště, silný býček, kobylka luční, bystrá liška, bydlet na sídlišti, odemykat klíčem, neslyšný jako myška.

strana 51

1. **b)** O Budulínkovi.
2. **b)** ne.

strana 52

1. **a)** vy, vysoký, výt, výr: vyjm. slova. **b) slovesa:** stane, dbejte, přestaňte, výt; *podstatná jména:* pane, rady, výr. **c) slova protikladná k:** výt – smát se, vysoký – malý; *souznačná s:* výt – naříkat, vysoký – velký.

strana 53

2. Na našem kostele je baňatá **vižka**. Pohádková **víla** krásný věneček **vila**. Pes silně **vyje**. **Vít** je jméno mého kamaráda. Jejich nová **vila** je hodně prostorná. Jaká je **výška** tohoto kopce?
3. zvykáme – ke zvykat, zavýskneme – výskat, přežvykujeme, žvýkačku – žvýkat.
4. žvýkat, zvykat, výskat.
5. **a), b)** 1. zvykat (**5**), 2. výskat (**5**), 3. chmýří (**1**), 4. příbytek (**1**), 5. žvýkat (**5**), 6. výt (**5**), 7. pýcha (**1**); *tajenka:* zvířata.
6. vesele zavýskl, správný návyk, žvýkat žvýkačku, odlehlá víska, lidový zvyk, čistá vidlička, osázená vinice, rychle přivykl, každodenní povinnost, malý Vilém, to je nezvyklé, výskající děti, slunce svítí, žvýkací svaly, rozvřil vodu, zbytečný povyk, tančící víla.

strana 54

7. **a)** (dobytek), kobyla, býk, hmyz, myš, hlemýžď, netopýr, slepýš, sýkora, sýček, vydra, výr. **b)** sýček, sýkora, výr.
8. 1. výr, 2. výšce, 3. vydra, 4. vír, 5. výt, 6. vyžle, 7. vy, 8. výskat, 9. žvýkat, 10. víří.
9. *vyjm. slova:* výhni, výskáme, vy; *slova příbuzná s vyjm. slovy:* povykujeme; *slova s předponou vy-*, vý: vykřikujeme, vyskakujeme.
10. např.: vyskočit, poskočit, přeskočit; vyjít, najít, dojít; vypůjčit, nepůjčit, zapůjčit; vymyslet, domyslet, nemyslet; vylovit, ulovit, nelovit; vydělat, předělat, dodělat; vyžrát, dožrát, přežrát; vynést, snést, donést; vydat, předat, udat.

strana 55

11. více, vy-nese, Vídeň, vy-konat, vy-myšlený, vy-brat, vy-stříhnout, vy-znamenat, vichřice, vy-letět, víra, vy-táh-lý, vinohrad, vy-braný, vitaminy, vy-děšeně, vídeňský, vý-borný, vy-kopat, vy-povědět, vinárna, vy-volat, vina, vy-svědčení, vidle a vidlička, vy-skočit.
12. a), b) Viktor (2) Vyroubal (7) z Vyšehradu (13), Vilém (4) Vystrčil (12) z Vysočan (9), Vít (6) Vyskočil (8) z Vysokého Mýta (10), Vincenc (5) Vybíral z Vysokých Tater (11), Viktorka (3) z Vídně (1). c) pan / Vít Vyskočil / Pražská 36 / Praha-Vysočany / 100 00.
13. Každý den není posvícení. – ne každý den se všechno vydaří; Mnoho povyku pro nic. – dělat zbytečný rozruch kvůli maličkosti; Kam vítr, tam plášť. – přiklánět se nejprve k jednomu, pak hned k druhému podle vlastního prospěchu; Zvyk je železná košile. – pokud si někdo na něco zvykne, jen těžko to mění.
14. 1. vítěz, 2. vítr, 3. vynález, 4. višně, 5. výheň, 6. vydržet, 7. uvít, 8. uvidět, 9. vyrobit, 10. vidlička, 11. vyšívat.

strana 56

1. a) Zita, zimního, Ziny, Zita, brzičko; Ruzyně, ozýval, Ruzyně. b) brzy, jazyk, nazývat (ozýval je příbuzné s vyjm. slovem). c) vy-zvánění, Vy-koukalová, vy-lekala, vý-letu.
2. Přijdu brzy. Už brzičko přijede teta. Nevyplazuj na mě jazyk. Náš pes má mlsný jazýček. Naše největší letiště se nazývá Letiště Václava Havla, nachází se v Praze-Ruzyni. Během čekání na letadlo jsme zívali únavou.

strana 57

3. Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek. Kolik jazyků znáš, tolikrát jsi člověkem. Co na srdci, to na jazyku.
4. a) a) jazyk, b) zítřek, c) ozývá, d) nazývá se, e) léto, f) jazýček, g) zkazit; *tajenka*: Zíválek. b) Protože často zívá.
5. slabě se ozýval, nezištná pomoc, brzičko vstává, získat medaili, Zitin časopis, nízká zídka, ziskuchtivý člověk, jazykové vyučování, zítřejší noc, městský vozík, letiště v Ruzyni, nazývej věci spisovně, ozývá se houkání, dvoj-jazyčné nápisy, zívá z ospalosti, podzimní příprava na zimu.
6. a) c). b) Musí Zita zítra i pozitivně vstávat brzy? Zito, vstaň zítra i pozitivně brzy! Kéž Zita zítra i pozitivně vstane brzy./!

strana 58

1. a) Starosta Humpál vykročil (předpona vy-) k městu Jičínu (po měkké souhlásce). Udělal krok a sykl (příbuzné s vyjm. slovem), až to zasyčelo (příbuzné s vyjm. slovem). Jeho veliké starostovské nohy (po tvrdé souhlásce) nebyly (příbuzné s vyjm. slovem) zvyklé (příbuzné s vyjm. slovem) chodit (po měkké souhlásce) po písku (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) bosé. O všechno zakopával a klopýtal (vyjm. slovo). Ulicemi (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) se jen belhal. Lidé (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) z Jičína (po měkké souhlásce) ho vyjeveně (předpona vy-) okukovali. Na radniční (po měkké souhlásce) vížce (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) právě odbilo (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) poledne, když dorazil na náměstí. b) Manka.
2. a) Obydlí (příbuzné s vyjm. slovem) mělo stěny z cukrkandlu, žvýkačkové (příbuzné s vyjm. slovem) schody, čokoládový nábytek (vyjm. slovo) a pralinkovou (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) střechu. Když to Zbyněk (vyjm. slovo) viděl (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), hbitě (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) si ulomil (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) kousek čokolády. Ta byla (vyjm. slovo) vynikající (předpona vy-)! Vít (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) si odřel jazyk (vyjm. slovo) o trpytívý (příbuzné s vyjm. slovem) cukrkandl. Mírek (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) vyběhl (předpona vy-) po schodech, odloupl kus žvýkačky (příbuzné s vyjm. slovem) a žvýkal (vyjm. slovo). Pak vyšplhal (předpona vy-) na střechu a snědl vysoký (vyjm. slovo) komín (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) z pralínek (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné). Chlapci povykovali (příbuzné s vyjm. slovem) radostí, protože klopýtali (vyjm. slovo) o samé dobroty. Najedli se do sytosti (příbuzné s vyjm. slovem). Ale brzy (vyjm. slovo) Mírek (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) zpytoval (vyjm. slovo) myšlenky (příbuzné s vyjm. slovem). Nezbylo (příbuzné s vyjm. slovem) mu než jít (po měkké souhlásce) k zubaři, protože ho rozbolely zuby. Víte (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) proč?
3. a) nadmořská výška, kvalitní lepidlo, bílá omítka, přibít hřebík, šedá myška, cukr krupice, sychravý večer, můj psíček, vyzývat k opatrnosti, bystrý synek, blízko zídky, nelitostný boj, starobylý nábytek, mlít v mlýnku, pískat na píšťalu, lysý, plíseň, Přemysl Oráč, namířit k Litomyšli, neobyčejný silák, známý jazykovědec; b) myslit, Litomyšl, plyš, litovat, bída, bylina, mýlit se, písek, slíbit, lízátko, vidlička, vyběhnout, lyžovat, sýkora, sídliště, vysílačka, pivoňka, zbytek, mlynář, netopýr, plynárna, papír, jazyk, býk, zítra, klopýtnout, malá vížka, roztomilá opice.

strana 59

1. b) „Dobrý den, tady Lukáš. Bydlíme v Soukenické ulici číslo 53. Přijed'te prosím rychle k nám. Babičce je moc špatně. Budu čekat před domem. Děkuji. Na shledanou.“ c) záchranná služba: 155, hasiči 150.

strana 60

1. Kdo (3) je (5) Všeználek (1) V (7) domku (1) ve (7) Zvonečkové (2) ulici (1) žilo (5) šestnáct (4) človíčků (1) malíčků (1). Jeden (4) malíček (1) se (3) jmenoval (5) Všeználek (1). Říkali (5) mu (3) tak (6) proto (6), že (8) toho (3)

hodně (6) znal (5). Stále (6) četl (5) knihy(1). Knížky (1) u (7) něho (3) ležely (5) všude (6). Jedna (4) na (7) stole (1), druhá (4) pod (7) stolem (1), třetí (4) na (7) posteli (1), čtvrtá (4) pod (7) postelí (1). Všeználek (1) čtením (1) tuze (6) zmoudřel (5). Proto (6) ho (3) všichni (3) poslouchali (5) a (8) měli (5) ho (3) rádi (2). Nosil (5) kulaté (2) brýle (1) a (8) vypadal (5) jako (8) profesor (1).

strana 61

2. a) Kam za **zápravou** (1) Zábavní **park** (1) ležel na východním **okraji** (1) Slunečního **města** (1) a skládal se z několika **částí** (1) neboli **koutků** (1): ze sportovního **koutku** (1), kde se pořádaly **soutěže** (1) a **zápravy** (1), z vodního **koutku** (1) s plaveckými **bazény** (1), skokanskými **věžemi** (1) a **přístavišti** (1) **loděk** (1), z divadelního **koutku** (1), kde byla nejruznější **divadla** (1), **kina** (1), a dokonce i **circus** (1).
3. louka, motýl, kopretina, krtek, trojka, drobeček, stůl, diktát; např.: Louka je plná květin a motýlů.
4. např.: chytrost, pracovitost, rychlost, učení, cvičení, krása, dům, čtení, mytí, skákání, hraní, pýcha, lyžování, běh, spaní.
5. kobyly, pelyněk, limonáda, zmijs, myšák, synek, písar, pytel, síto (**syto** jako najezeno; 2), vydra, jazýček, myslivec, vychovatel, netopýr, silničar, obyvatel, sýkora, lavice, mlynar, mýdlo, listonoš, lýkožrout, býk, vysílačka, kopyto, lítost, bystrina, **vyrábět** (5).

strana 62

2. Mrskáček, Tyčka, Dobrýjeto, Ferdovi, Pytlík, Ferdovi.
3. c) lev, velbloud, opice.

strana 63

4. a) Dan, b) Eva, c) Tomáš, d) Martina, e) Zuzana, f) Dvořák, g) Novotná; f), g) jsou příjmení.
5. J Rumcajs a jeho žena **Manka**; králíci Bob a **Bobek**; psi Štaflík a **Špagetka**; děti Mach a **Šebestová**; Maková panenka a motýl **Emanuel**.
6. Kvítek, Zvoneček, Kopretin, Kvítek, Okurková, Lísky, Dračichvost, Dračín. Platí pravidlo, že se všechna vlastní jména píšou s velkým počátečním písmenem.

strana 64

9. hrad Pernštejn, řeka Dunaj, pohoří Alpy, maxipes Fík, hora Ještěd, stát Rakousko, město Vídeň.
10. a) Jmenuji se Michal Výborný. Žiju ve městě Ostrava, které se nachází na severu naší republiky. Městem protéká řeka Ostravice. Bydlíme v bytě ve čtvrti Vítkovice. Mám bratra Pavla a sestru Evu. Chováme králíka Pepíka a kočku Packu. O prázdninách pojedeme k moři do Chorvatska. Týden strávím u babičky ve městě Šumperk. Plánujeme s ní výlet do Jeseníků a výšlap na horu Praděd. – S velkým počátečním písmenem píšeme pouze vlastní jména.
11. hlavní město Praha, řeka Labe, moravská města Brno a Olomouc, zámek v Telči, hrad Karlštejn, naše vlast Česká republika, naše sousední státy Německo, Polsko, Slovensko a Rakousko, české pohoří Krkonoše s nejvyšší horou Sněžka, památná hora Říp. – S velkým počátečním písmenem píšeme pouze vlastní jména.
12. c) např.: Pražský hrad, Karlův most, Svatovítský chrám. d) Brno.

strana 65

1. a) Chlapec; podle věty: Já babičku vyšupám... c) nestálému, rychle proměnlivému počasí. d) např.: zvířata se probouzejí ze zimního spánku a začínají růst rostliny a rašit listy na stromech.

strana 66

1. např.: prsten – zlatý, růže – voňavá, nůž – ostrý, střevíc – nový, jablko – zelené, mravenec – pracovitý.
2. např.: mokrá – suchá, tvrdý – měkký, drahý – laciný, silný – slabý, čerstvý – starý, pomačkaný – rovný, špinavý – čistý.
3. např.: zlatý klíček – Pokladnička v pohádce se odemyká zlatým klíčkem. nový domeček, Petrova čepice, český jazyk, malé kůzlátko.
4. a) běloba, zeleň, obarvit – nejsou to přídavná jména; b) vláska, panenka, pláče – nejsou to přídavná jména.
5. a), b) starobylý (2) zvyk, plynoucí (2) čas, ošklivý (2) lidský (2) chování, český (2) jazyk, vysoká (2) zídka, chléb posypaný (2) sýrem, škodlivý (2) pýr, veliký (2) byt, rozsypaný (2) písek, obyčejná (2) píla, namydlený (2) blesk, pyšná (2) princezna.
6. Babička Nováková (2) šla k vyhrátým (2) kamnům. Tereška a Ivana si sedly na malé (2) židličky vedle ní. Babička jim vypravuje o dávných (2) časech. Na hradě Kozlově bydleli loupežníci. Na sever od hradu teče řeka Cidlina, která protéká Jičínem. Loupežníci často přepadali pokojné (2) občany. Jednoho dne byli přemoženi a hrad byl srovnán se zemí.

strana 67

1. a) zájmena, jen slovo **poslední** je **přídavné jméno**. b) Jistě jste viděli vrabce nebo sýkorky, i když napadl sníh. **Tito** (zastupuje: vrabci nebo sýkorky) ptáci neodlétají před zimou do teplých krajín. Ale vlaštovky by u nás

v zimě umřely hlady. **Ony (vlaštovky)** totiž chytají hmyz a **ten (hmyz)** v zimě nelétá. A tak se na podzim slétají na elektrické dráty za **naši (my)** vesnicí a chystají se k odletu. Jednou zase seděly na drátě a užuž chtěly odletět. Vtom se ozvala jedna z **nich (vlaštovek)**: „**Já (vlaštovka)** myslím, že **nám (vlaštovkám)** chybí **ta (zdůrazňuje nepřítomnou vlaštovku)** vlaštovka z chalupy na stráni. Počkáme na **naši (vlaštovky) poslední (tu)** kamarádku?“ Nejstarší vlaštovka řekla: „Počkáme na **ni (kamarádku)**.“ Čekaly chvíli a ještě chvíli. Ale **ona (kamarádka)** stále neletěla. „**Ty (zdůrazňuje jednu přítomnou vlaštovku)** vlaštovko na konci řady, doleť se podívat do **té (zdůrazňuje jednu konkrétní chalupu)** chalupy na stráni,“ řekla nejstarší vlaštovka, „snad se **naši (vlaštovky) poslední vlaštovce** nic nestalo.“ **c)** na jaře (ale už od února); např.: čápi, skřivani.

2. **a), b)** Já **ti to** rád ukážu. – **věta oznamovací**; **Ta** kniha je zajímavá. – **v. oznam.**; **Tento** film jsem už viděl. – **v. oznam.**; Znáš **toho** kluka? – **v. tázací**; Já jsem **to** nevěděl. – **v. oznam.**; **My se v tom** nevyznáme. – **v. oznam.**; Koupíme **tato** jablka. – **v. oznam.**; **Oni se tě** neptali? – **v. táz.**; Nedávej sem **ty** boty. – **v. žádací – rozkazovací**; **Vy** jste **nám** pomohli. – **v. oznam.**; **At se ti to** podaří. – **v. žádací – přací**; **Ty** jsi přišel s **tím** nápadem dřív. – **v. oznam.**
3. **On** kreslí parník. Chceš **ho**? Pomůžeš mi s **ní**? **Ona** přinesla čerstvé jahody. Půjdeš odpoledne k **nim**? Odnes **ho** do skříně. Ukazuj jen na **ně**. **Oni** se dali do klusu. **Jí** je dnes devět.

strana 68

1. např.: Kolik je na obrázku ryb? Dvě. – číslovka.
2. dva, troje, druhý, čtvery, jeden, sedmé, dvakrát, stý, pětkrát, šest.
3. **Tři** veteráni, **Třetí** princ, **Sedmero** krkavců, **Byl jednou jeden** král, **Pohádky tisíce a jedné** noci.
4. *zájmena*: on, ji, nás, jich, se, co, její, ten, váš, moje; *číslovky*: tři, sto, osm, pět, stý, troje, málo, osmý, patý, dvojí.
5. ten (3), milé (2), holoubku (1), jednu (4), černého (2), Mařenku (1), Jeníkem (1), perníkem (1).

strana 69

1. např.: a) učí se, kreslí; b) vaří, smaží; c) řeže, hobluje; d) krákají, skáčou; e) hrajeme si, sportujeme; f) jíme, oblékáme se.
2. **a)** slunce (1) svítí (5), děti (1) cvičí (5), ptáci (1) létají (5), vítr (1) fouká (5). **b)** např.: Slunce svítí. – **v. oznam.** Svítí slunce? – **v. tázací** Slunce, svít! – **v. žádací – rozkazovací** Kéž svítí slunce!/. – **v. žádací – přací.** **c)** např.: svítí: zasnívá, posnívá, nasnívá.
3. pampeliška – ta pampeliška roste, auto – to auto jede, kočka – ta kočka sedí, vlaštovka – ta vlaštovka létá, pero – to pero píše, nůžky – ty nůžky stříhají, hoch – ten hoch čte.
4. **a)** Jednou si císař (1) pán (1) vyšel (5) na procházku (1). Chtěl (5) si popovídat (5) s lidmi (1). Ale nevybral (5) si k tomu správný čas (1). Byly (5) zrovna žně (1) a všichni byli (5) na poli (1). Až za posledním stavením (1) ležel (5) na lávce (1) chasník (1) a prosil (5) o almužnu (1). Císař (1) se podivil (5): „Jsi (5) mladý a zdravý, proč nic neděláš (5)?“ „Já jsem (5) lenoch (1), pane (1), já dělat (5) nemohu (5).“ **b)** lenoch: člověk, kterému se nechce nic dělat; líný.
5. být, bydlet...

strana 70

1. **b)** O kocourovi. Dostala ho holčička. Teta Eva. Hračka se původně jmenovala Vilém, potom dostala jméno Henén. Kocour je velký asi 30 centimetrů, má růžový kožíšek, jen ouška, tlapky a břicho původně svítily bíle, ale je už sepraný.

strana 71

1. *Kde?* – uprostřed, vpravo, nahoře, tady, zde, vlevo; *Kdy?* – dnes, pozítří; *Kam?* – doprostřed, domů, nahoru, tam, vpravo, vlevo; *Jak?* – vesele, pečlivě, pomalu, potichu, rychle.
2. brzy (kdy?; vyjm. slovo), pyšně (jak?; příbuzné s vyjm. slovem), blízoučko (kde?; není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), bystře (jak?; příbuzné s vyjm. slovem), nasyceně (jak?; příbuzné s vyjm. slovem), vysoko (kde?), líbezně (jak?; není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), vítězně (jak?; není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), minule (kdy?; není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), hbitě (jak?; není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), blýskavě (jak?; příbuzné s vyjm. slovem), pilně (jak?; není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), neslyšně (jak?; příbuzné s vyjm. slovem), neomylně (jak?; příbuzné s vyjm. slovem), klidně (jak?; není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), pozítří (kdy?; není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), pečlivě (jak?), obvykle (jak?; příbuzné s vyjm. slovem), brzičko (kdy?; není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), plynule (jak?; příbuzné s vyjm. slovem).
3. zítra (kdy?), krásně (jak?), kam (je samo tázací), venku (kde?), nyní (kdy?), jindy (kdy?), jinak (jak?), středně (jak?), mírně (jak?).
4. K Maminka se **mile** (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné) usmála. Ondřej už umí plynule (příbuzné s vyjm. slovem) číst. Do kina půjdeme až zítra (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné). Náš cíl je už blízko (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné). Snídám obvykle (příbuzné s vyjm. slovem) v sedm hodin. Přiblížil se k nim naprosto neslyšně. Tatínek se tvářil zamyšleně (příbuzné s vyjm. slovem).

strana 72

1. **a)** předložky; stojí před podstatnými jmény a určují jeho pád. **b), c)** V psaní **(1)** si procvičili **(5)** ruce **(1)**. Celé **(2)** tělo **(1)** pak v tělocvičně **(1)**. Ve čtení **(1)** učitel **(1)** pověsil **(5)** na tabuli **(1)** barevný **(2)** obrázek **(1)** s písmenem **(1)** F **(1)** jako Fík **(1)**.
2. např.: Pes stojí u boudy.

strana 73

1. Vrabec Pepík je známý po celém městě, **protože (spojuje věty)** je ho nejvíc slyšet. Sedí nahoře na střeše **nebo (spojuje slova)** na okapu, cvrliká **a (spojuje věty)** neví, kdy přestat. Ale Pepík nebyl vždycky tak silný. Před půl rokem, **když (spojuje věty)** se vylíhl z vajíčka, byl holý **a (spojuje věty)** měl co dělat, **aby (spojuje věty)** zvedl hlavičku. Vyklubat se z vajíčka bylo velmi namáhavé, **proto (spojuje věty)** celé hodiny škrábal zobáčkem tvrdou skořápku, **než (spojuje věty)** konečně praskla **a (spojuje věty)** rozlomila se. Pepík hned zjistil, **že (spojuje věty)** není sám, **protože (spojuje věty)** vedle něj sebou vrtělo ještě několik jiných holátek.
2. Přišla k nám babička, **aby** mi popřála k narozeninám. Nešli jsme na výlet, **protože** přišlo. Půjdeš ven, **nebo** si budeš číst? Šel bych ven, **ale** musím dnes pomáhat doma. Jana říkala, **že** je nemocná. Požádali ho, **aby** jim donesl knihy.
3. Ve škole se učíme psát **a** počítat. Přestávky slouží k tomu, **aby** si žáci odpočinuli. Nejoblíbenějšími předměty bývají tělocvik **a** plavání. Žáci v hodinách čtou **nebo (a)** píšou na tabuli.
4. **a), b), c)** Budeš vysávat, **nebo (8)** utřeš prach **na (7)** nábytku? Netopýr není pták, **(8)** savec. Sýček **i (8)** výr létají v **(7)** noci. Rulík **a (8)** lýkovec jsou jedovaté byliny. Odřel si lýtko, **protože (8)** klopýtl **a (8)** spadl. Přiběhl, **jakmile (8)** uslyšel výstřel. Postavil se, **aby (8)** viděl do daleka.

strana 74

1. **Ať (9)** jsme všichni spolu doma. **Kéž (9)** by dnes nepršelo. **Ano (9)**, souhlasím s vámi. **Necht' (9)** celé království zkamení! **Ne (9)**, tu pohádku opravdu neznám.
2. **a), b)** píseň (1), světlá (2), **necht' (9)**, brzy (6), přišel (5), do (7), splav (1), **ať (9)**, stůl (1), můj (3), nečitelný (2), **ano (9)**, výkřik (1), plavecký (2), **kéž (9)**, doplave (5), **což (9)**, plavky (1), **ne (9)**.
1. např.: a) au, b) br, c) hurá, d) ach jo.
2. **a)** kykyryký, mňau, bú, kokokodák.
3. **a)** např.: *částice* – kéž; *citoslovce* – žbluňk, sek, ejhle. **b)** např.: *podstatná jména*: rybář, ryby, žena; *slovesa*: chodil, čekala, loučila; *zájmena*: se, ním, něco, to; *příslovce*: pořádně, zase, najednou.

strana 75

1. **a)** např.: Vrána. **b)** Krákorala **(5)** černá vrána **(1)**, krákorala **(5)** na havrana **(1)**: „Milý strýčku **(1)** havrane **(1)**, kdy už jaro **(1)** nastane **(5)**? Ťukám **(5)**, ťukám **(5)** zobákem **(1)**, abych probudila **(5)** zem **(1)**, ťukám **(5)**, ťukám **(5)** do sněhu **(1)** bez jídla **(1)** a noclehu **(1)**.“ „Ťukej **(5)**, ťukej **(5)**, milá vráno **(1)**, jaro **(1)** přijde **(5)** možná ráno **(1)**.“ **c)** vrána – havrana, havrane – nastane, zobákem – zem, sněhu – noclehu, vráno – ráno. **d)** např.: Stromy se začínají zelenat.
2. **a), b), c)** **Kéž (9) vypočítám (5)** těžký příklad! – v. **žádací – přací**; Složte si věci **na (7)** hromádku. – v. **žádací – rozkazovací**; V zahrádce rostou hrušky. – v. **oznam.**; Na zeď si pověs obrázky. – v. **žádací – rozkazovací**; Vidíte **ten (3)** blízký hrad? – v. **tázací** Je **tady (6)** kluzký břeh. – v. **oznam.**; Prohlídka výstavky trvala hodinu **(1)**. – v. **oznam.**; Chod' te pěšky. – v. **žádací – rozkazovací**; Ulož mrkev **do (7)** tašky. – v. **žádací – rozkazovací**; Nechod' na **tenký (2)** led. – v. **žádací – rozkazovací**; Posad' se **na (7)** **ten (3)** pařez. – v. **žádací – rozkazovací**; Já **(3)** **tam (6)** půjdu **pěšky (6)**. – v. **oznam.**; Nechod' **tam (6)**! – v. **žádací – rozkazovací**.
3. **b)** U naší myslivny **(1)** Blízko naší myslivny **(1)** roste **(5)** vysoký dub **(1)**. Na podzim **(1)** se z výšky **(1)** na zem **(1)** sypou **(5)** žaludy **(1)** a listí **(1)**. Okolo dubu **(1)** pobývá **(5)** drobný hmyz **(1)** a různá zvířata **(1)**. Ozdobou **(1)** ne-daleké mýtiny **(1)** je **(5)** pyšný páv **(1)**. Brzy ráno načepýří **(5)** svá pírka **(1)** a namyšleně si vykračuje **(5)**.

strana 76

4. **a)** řeka **(1)** teče **(5)**, tráva **(1)** roste **(5)**, cesta **(1)** se **(3)** klikatí **(5)**, zpívá **(5)** písničku **(1)**, tatínek **(1)** pracuje **(5)**, pták **(1)** štěbetá **(5)**. **b)** např.: Řeka líně teče. **c)** např.: zvesela zpívat, hodně se klikatit, roztomile štěbetat, rychle růst, pilně pracovat, pomalu téct. **d)** široká řeka, nažloutlá tráva, úzká cesta, veselá písnička, pilný tatínek, zpěvavý pták.
5. *podstatná jména*: smolař, pes, kočce, svátku, vřes, svět, pes, vřes, pláči, lesa, bodláčí, kočka, pes; *přídavná jména*: celý, tlustí, tencí, velcí, malí; *zájmena*: to, to, ten, to, to, se; *číslovky*: jeden; *slovesa*: trhal, vidí, splet, je, šel, přines, smáli, řekla, zaštekal; *příslovce*: jak, strašně, místo, moc, tiše, směle; *předložky*: k, na, k, do, na; *spojky*: když; *částice*: necht'; *citoslovce*: bau, vau, mňau, bau.
7. prší **(5)**, dobře **(6)**, okno **(1)**, ale **(8)**, nad **(7)**, pět **(4)**, malý **(2)**, ona **(3)**, ať **(9)**, vlevo **(6)**, haf **(10)**, když **(8)**.

strana 77

1. **b)** Má ve městě mnoho možností, jak trávit volný čas. Ve škole se učí hrát na klavír, je členkou divadelního kroužku. Ano. (Nezapomíná, že na prvním místě je škola, část odpoledne vždy věnuje přípravě na vyučování.) Do kina, na koncert nebo do divadla.

strana 78

2. a) 7; b) 6.
3. a) vodou, vodě, vody, vodu; b) vodička, vodovodní, voděnka, vodárna.
4. a) perníček – není to tvar jednoho slova, ale slovo příbuzné; b) čokoládový – není to tvar jednoho slova, ale slovo příbuzné; c) zmrazit – není to tvar jednoho slova, ale slovo příbuzné.

strana 79

1. a) kladívko, kladívko, zásuvky, kladívko, hřebík, židli, ořech, ševce, kladívko, bota, kladívko, topůrka, želízku, motyky, hřebíky, beden, hřebík, ruce. b) *podstatná jména r. mužského*: hřebík, ořech, ševce, hřebíky, hřebík; *r. ženského*: zásuvky, židli, bota, motyky, beden, ruce; *r. středního*: kladívko, topůrka, želízku. c) ... že máme **kladívko (4. p.)**... Otvírám **zásuvky (4. p.)** a **kladívko (1. p.)** je tam. ..., je-li dobře zabítý **hřebík (1. p.)** v kuchyňské **židli (6. p.)**. Rozklepnu **ořech (4. p.)**. A hraju si na **ševce (4. p.)**. **Kladívko (1. p.)** poskakuje a **bota (1. p.)** je spravena.
2. okno (r. stř.), střecha (r. ž.), domek (r. m.), okap (r. m.), koberec (r. m.), ložnice (r. ž.), kuchyně (r. ž.), schody (r. m.), předsíň (r. ž.), zábradlí (r. stř.), komín (r. m.), trubky (r. ž.), záclony (r. ž.), cihla (r. ž.), cement (r. m.), kotě (r. stř.).
4. Rumcajs (č. j., r. m.) přešel po **pasece (č. j., r. ž.)** do **lesa (č. j., r. m.)**, kde rostou **borovice (č. j., r. ž.)**. Vtom mu shora sletí na **klobouk (č. j., r. m.)** ořechová **skořápka (č. j., r. ž.)**. Ona tam v **hnízdě (č. j., r. stř.)** na **borovici (č. j., r. ž.)** sedí **veverka (č. j., r. ž.)** se třemi **veverčaty (č. mn., r. stř.)**. A je tam s nimi i **Cipisek (č. j., r. m.)**, louská **ořechy (č. mn., r. m.)** a **jadérky (č. mn., r. stř.)** krmí **starou (č. j., r. ž.)** i **mlád'ata (č. mn., r. stř.)**.

strana 80

1. pes – zvíře, ten pes – ti psi, rod mužský životný; vlak – věc, ten vlaky – ty vlaky, rod mužský neživotný; loupežník – osoba, ten loupežník – ti loupežníci, rod mužský životný; kabát – věc, ten kabát – ty kabáty, rod mužský neživotný; rok – není osoba ani zvíře, ten rok – ty roky, rod mužský neživotný; kůň – zvíře (popř. věc – houpací k.), ten kůň – ti (ty) koně, rod mužský životný (neživotný); úkol – není osoba ani zvíře, ten úkol – ty úkoly, rod mužský neživotný; krokodýl – zvíře, ten krokodýl – ti krokodýli, rod mužský životný; přítel – osoba, ten přítel – ti přátelé, rod mužský životný; pomeranč – není osoba ani zvíře, ten pomeranč – ty pomeranče, rod mužský neživotný; sešit – věc, ten sešit – ty sešity, rod mužský neživotný; učitel – osoba, ten učitel – ti učitelé, rod mužský životný; strom – není osoba ani zvíře, ten strom – ty stromy, rod mužský neživotný; brouk – zvíře, ten brouk – ti brouci, rod mužský životný; hřib – není osoba ani zvíře, ten hřib – ty hříby, rod mužský neživotný.
2. Iva si koupila **sešit (neživ.)**. Maminka pije **čaj (neživ.)**. Petr četl **román (neživ.)**. Alenka má **psa (živ.)**. Děda potřebuje **pilník (neživ.)**. Pod postelí je **prach (neživ.)**. Aleš dostal **dárek (neživ.)**. Jakub nakreslil **slona (živ.)**.
3. a), b) V lese (r. m. neživ., č. j.) Les (r. m. neživ., č. j.) je zelený **zázrak (r. m. neživ., č. j.)**. Když prší, dokáže vypít víc **vody (r. ž., č. j.)** než **Široký (r. m. živ., č. j.)** z **pohádky (r. ž., č. j.)**; z **koho? čeho? – 2. p.)**. Něco si ponechá a ostatní **vodu (r. ž., č. j.)** poskytne **lidem (r. m. živ., č. mn.)**, **zvířatům (r. stř., č. mn.)**; **komu? čemu? – 3. p.)** a **rostlinám (r. ž., č. mn.)**. V lese (r. m. neživ., č. j.; v **kom? čem? – 6. p.)** rostou jehličnaté a listnaté **stromy (r. m. neživ., č. mn.)**; **kdo? co? – 1. p.)**. Najdeme tam i **jahody (r. ž., č. mn.)**; **koho? co? – 4. p.)**, **borůvky (r. ž., č. mn.)**, **maliny (r. ž., č. mn.)**, **ostružiny (r. ž., č. mn.)**, **keře (r. m. neživ., č. mn.)**; **koho? co? – 4. p.)**, **trávy (r. ž., č. mn.)**, **mechy (r. m. neživ., č. mn.)**, **kapradiny (r. ž., č. mn.)** a **květiny (r. ž., č. mn.)**. Žije zde spolu **spousta (r. ž., č. j.)** **zvířat (r. stř., č. mn.)**; **koho? čeho? – 2. p.)**. Koncem léta chodí lidé do **lesa (r. m. neživ., č. j.)** na **houby (r. ž., č. mn.)**. **Houbami (r. ž., č. mn.)**; **kým? čím? – 7. p.)** se však živí i **veverka (r. ž., č. mn.)**, **slimáci (r. m. živ., č. mn.)**; **kdo? co? – 1. p.)** a **myši (r. ž., č. mn.)**. c) např. *listnaté stromy*: dub, buk; *jehličnaté stromy*: smrk, jedle;

strana 81

1. a) *podst. jména označující jednu osobu, zvíře, věc*: škole, sněhuláka, chameleona, příčina, domněnce, omyl, zvíře, chameleon; *podst. jména označující větší počet*: děti, kočky, housenky, bělásky, stromy, květiny, chameleony. b) malý ještěř, který mění barvu těla podle svého prostředí.
2. ryby, loďky, jezera, lavičky, ptáci, chaty, mraky, batoy, výlety, kamarádi, aktovky, děti, květiny, prstýnky, vlasy, stoly, koberce.
3. hrnec, vidlička, nůž, talíř, stůl, židle, miska, sporák, lednička, ubrus, lustr, lampa, obraz, umývadlo, postel, kniha, váza.
4. *jednotné číslo*: lopatka, den, míč, mrkev, knížka, kapesník, jablko, třešeň; *množné číslo*: tulipány, učitelé, štěňata, žáci, fotbalisti, dny, psi.

strana 82

6. **Kosmonauti (č. mn.)** První **zprávy (č. mn.)** vysílané na **Zem (č. j.)** z **Měsíce (č. j.)**: „Nikdo neztrácí **čas (č. j.)** s **vědou (č. j.)**“, hlásí **družice (č. j.)**. Za prvé: v **týdnu (č. j.)** je **měsíc (č. j.)** **volna (č. j.)**, za druhé: **škola (č. j.)** je přísně dobrovolná. Povinný je **foťbal (č. j.)**, **hokej (č. j.)**, všechno pouze pro **kluky (č. mn.)**. K **obědu (č. j.)** tu podávají kakaové **nanuky (č. mn.)**. Nikomu se nic nevytýká, neučí se **počty (č. mn.)** ani **gramatika (č. j.)**, vlastně vůbec nic.

7. slib, sirup, chmýří, sklíčko, vichřice, měsíc, zmije, sysel, krabice, umý/vyvadlo, razítko, silnice, samička, sídliště, pytel, lysinka, obydlí, semínko, hmyzožravec, kopyto, píšťalka.
8. medvědci (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), sýkory (vyjm. slovo), vozíky (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), mlynáři (příbuzné s vyjm. slovem), byliny (po b vyjm. slovo; po l: není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), hřebíky (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), besídky (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), bytosti (příbuzné s vyjm. slovem), kobylky (příbuzné s vyjm. slovem), zmrzliny (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), vížky (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), jazýčky (příbuzné s vyjm. slovem), myši (vyjm. slovo), hlemýždi (vyjm. slovo), bubínky (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), rostliny (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), netopýři (vyjm. slovo), lasičky (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), pilníky (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné), mýtiny (příbuzné s vyjm. slovem).
9. a) broskev, ananas, rybíz, hruška, jablko, švestka, jahoda, banán, angrešt. b) ananas, angrešt, banán, broskev, hruška, jablko, jahoda, rybíz, švestka. c) např.: mrkev, celer.
10. a) 1. mlýn, 2. bylina, 3. lýtko, 4. vysoký, 5. hmyz, 6. pysk, 7. myš, 8. sysel; *tajenka*: Litomyšl. b) např.: Zítřejka pojedou do Litomyšle. – věta oznamovací; Pojedeš také do Litomyšle? – v. tázací; Jeď do Litomyšle! – v. žádací – rozkazovací; Kéž bychom jeli do Litomyšle./! – v. žádací – přací.

strana 83

1. o kočce – (o) kom? (o) čem?, 6. p., ve mlýně – (v) kom? (v) čem?, 6. p., u okna – (o) koho? (u) čeho?, 2. p., strýčku – oslovujeme, voláme, 5. p., kapsa – kdo? co?, bez peněz – (bez) koho? (bez) čeho?, 2. p., s pohádkou, o tetičce – (o) kom? (o) čem?, 6. p., Maruško! – oslovujeme, voláme, 5. p., se školou – (s) kým? (s) čím?, 7. p., pro berušku – (pro) koho? (pro) co?, 4. p., maminka – kdo? co?, 1. p., vidím kotě – koho? co?, 4. p.
2. Podej mi **pastelku** (4. p.). Slunce vybarvím žlutou **pastelkou** (7. p.). **Pastelko** (5. p.), kam ses poděla? Na zemi leží **pastelka** (1. p.). Mé zelené **pastelce** (3. p.) se ulomila špička. Bez červené **pastelky** (2. p.) nedokončím výkres. Podívej se, prosím, po mé hnědé **pastelce** (6. p.).
3. **Výlet** (1. p.) na **hory** (4. p.) Hele, **Honza** (1. p.) s **Hanou** (7. p.) obuli si **boty** (4. p.) s **hranou** (7. p.). Hodlají jít **cestou** (7. p.) prašnou nahoru na Velkou **Deštnou** (4. p.). **Zdravý pohyb** (1. p.) **horským krajem** (7. p.), **hlad** (1. p.) se hlásí v **útrokách** (6. p.). Stačí **rohlík** (1. p.), **láhev** (1. p.) s **čajem** (7. p.), **hostina** (1. p.) je v **jahodách** (6. p.).

strana 84

1. a), b), c) Nad **městem** (1, r. m., č. j.) se zablýsklo. Vál **silný** (2) **vítr** (1, r. m., č. j.). Rozvířil **listí** (1, r. stř., č. j.). Spustil se **liják** (1, r. m., č. j.) s **krupobitím** (1, r. stř., č. j.). **Prudký** (2) **příval** (1, r. m., č. j.) deště kalil **horské** (2) **bystřiny** (1, r. ž., č. mn.). Vyvrácené stromky plují **korytem** (1, r. stř., č. j.) a mizí ve vodních vírech. Blesky **bijí** a zuří **vichřice** (1, r. ž., č. j.). **Bouřku** (1, r. ž., č. j.) bylo slyšet v blízké výšce. e) Protože do osamělých stromů může udeřit blesk.
2. např.: č. j.: kreslení, č. mn.: kreslení; č. j.: let, č. mn.: lety, č. j.: stanování, č. mn.: stanování; č. j.: nákup, č. mn.: nákupy; č. j.: bruslení, č. mn.: bruslení; č. j.: vaření, č. mn.: vaření; č. j.: umývadlo, č. mn.: umývadla; č. j.: mrazení, č. mn.: mrazení; č. j.: plavba, č. mn.: plavby; č. j.: učení, č. mn.: učení; č. j.: čtení, č. mn.: čtení; č. j.: malba, č. mn.: malby; č. j.: cvičení, č. mn.: cvičení.
3. Milý Jirko! Posílám Ti pěkný pozdrav. Děkuji za dopis. Jak se máš? Já chodím do školy. Musím se učit. Raději bych běhal venku. Často myslím na prázdniny. Brzy mi odepiš! Tvůj Neználek
4. a), b) a) útěk (r. m., č. j.), průvan (r. m., č. j.), účast (r. ž., č. j.), útočníci (r. m., č. mn.), utěrka (r. ž., č. j.), úkoly (r. m., č. mn.), puklina (r. ž., č. j.), žaludek (r. m., č. j.), úřad (r. m., č. j.), pět žáků (r. m., č. mn.), muchomůrka (r. ž., č. j.), únor (r. m., č. j.), půlka (r. ž., č. j.); b) užovka (r. ž., č. j.), holub (r. m., č. j.), slib (r. m., č. j.), východ (r. m., č. j.), kuřátka (r. stř., č. mn.), nůž (r. m., č. j.), vynález (r. m., č. j.), tvaroh (r. m., č. j.), rybka (r. ž., č. j.), stužka (r. ž., č. j.), miska (r. ž., č. j.), dřívko (r. stř., č. j.), děvče (r. stř., č. j.); c) zvíře, zima (r. ž., č. j.), pýcha (r. ž., č. j.), zlozvyky (r. m., č. mn.), hmyz (r. m., č. j.), obyčej (r. m., č. mn.), výška (r. ž., č. j.), píšťalka (r. ž., č. j.), obilí (r. stř., č. j.), lysina (r. ž., č. j.), hlídači (r. m., č. mn.), bydliště (r. stř., č. j. i mn.), sýček (r. m., č. j.), lýtka (r. stř., č. mn.), mlynářka (r. ž., č. j.), sirky (r. ž., č. mn.), vzlykání (r. stř., č. j.), myslivec (r. m., č. j.), lijavec (r. m., č. j.), sirotek (r. m., č. j.), vysočina (r. ž., č. j.), sbíhat se, nevina (r. ž., č. j.).

strana 86

1. a) Neználek malířem Tubička **byl** (5) vynikající malíř. **Nosil** (5) bílý plášť, kterému **řikal** (5) hazuka. To **bylo** (5) něco, když se Tubička **vystrojil** (5) do své hazuky, **odhodil** (5) z čela dlouhé vlasy a **stál** (5) před stojanem s paletou v ruce! Každý hned **viděl** (5), že **je** (5) to opravdový malíř. Neználekovi se to velmi **líbilo** (5) a **usmyslel** (5) si, že se i on **stane** (5) malířem. **Zašel** (5) k Tubičkovi a **řekl** (5): „**Poslyš** (5), Tubičko, **rozhodl jsem** (5) se, že **budu** (5) taky malířem. **Dej** (5) mi nějaké barvy a štěteček.“
2. a) **pije**, nasytíme se, předbíháš, pilník, nesýčkej, ozývá se, bije; pilník – není sloveso; b) rozsypal, zamyká, lyžování, umývá se, smýkat, osířeli, lije, políbila; lyžování – není sloveso; c) vzlykot, piští, lísa se, vykáceli, zavísl; vzlykot – není sloveso.

3. a), b) Jela moucha (1, r. ž.) ke Svratouchu (1, r. m. neživ.) pro kytičku (1, r. ž.) blatouchů (1, r. m. neživ.). Píchla kolo v jehličí. Ušlo a už nesyčí. Nafoukni se! Volá moucha, ale kolo neposlouchá. Sedlo si tam na ráfky, chce poslouchat nadávky.

strana 87

2. číslo jednotné: 1. osoba – (já) čtu, 2. osoba – (ty) čteš, 3. osoba – (on, ona, ono) čte; číslo množné: 1. osoba – (my) čteme, 2. osoba – (vy) čtete, 3. osoba – (oni, ony, ona) čtou.
3. já čtu (1. os., č. j.), ty piješ (2. os., č. j.), on snídá (3. os., č. j.), my cestujeme (1. os., č. mn.), vy perete (2. os., č. mn.), oni obědvají (3. os., č. mn.); já usínám (1. os., č. j.), ty zíváš (2. os., č. j.), ona umývá (3. os., č. j.), my přemýšlíme (1. os., č. mn.), vy odpovídáte (2. os., č. mn.), oni klopýtají (3. os., č. mn.).

strana 88

4. červeně: počítám, budeme vyprávět, rozumím, letěli jsme, mlsáme; modře: máš, napíšete, uvidíš, utíkal jsi, přečti, přijedte; zeleně: budou lyžovat, rozbili, nesla, čte.
5. (já) vstávám – 1. os., (ty) snídáš – 2. os., (on) myje se – 3. os., (oni) budou hrát – 3. os., (my) budeme cvičit – 1. os., (vy) večereli jste – 2. os., (oni) usínají – 3. os.
6. otvíráme, pověsili jsme, uděláte, (oni) spali, vstávají, napíšeme, vyskočte, přemýšlejte.
7. napíšu (napíšeš), přijedeš, bude spát, (on) se lekne, probudíš se, umyje se.
8. a) Jirka jde (on; 3. os., č. j.) na procházku se psem. Dědeček pečuje (on; 3. os., č. j.) o stromy v sadu. Dnes odpoledne budu hrát (já; 1. os., č. j.) vybičenou. Žáci kreslí (oni; 3. os., č. mn.) zážitky z výletu. Napište (vy; 2. os., č. mn.) správné datum. V divadelním kroužku děti nacvičovaly (ony; 3. os., č. mn.) pohádku. Rodiče budou zítra uklízet (oni; 3. os., č. mn.). b) Jirka (1) jde (5) na (7) procházku (1) se (7) psem (1). Dědeček (1) pečuje (5) o (7) stromy (1) v (7) sadu (1).
9. a) plavu, vidíš, vypravuje, hraje, kreslíte, čtou.

strana 89

2. sbírá – čas přítomný, sbíral – čas minulý, budu sbírat – čas budoucí.

strana 90

6. a), b) (já) kreslil jsem si: včera, čas min., 1. os., č. j.; (my) ležíme: dnes, čas přít., 1. os., č. mn.; (ty) budeš plavat: zítra, čas bud., 2. os., č. j.; (ty) namaluješ: zítra, čas bud., 2. os., č. j.; (ona) sportovala: včera, čas min., 3. os., č. j.; (já) nesu: dnes, čas přít., 1. os., č. j.; (ty) přineseš: zítra, čas bud., 2. os., č. j.; (on) seděl: včera, čas min., 3. os., č. j.; (vy) posadíte se: zítra, čas bud., 2. os., č. mn.; (my) učíme se: dnes, čas přít., 1. os., č. mn.; (já) budu hrát: zítra, čas bud., 1. os., č. j.; (oni) brousili: včera, čas min., 3. os., č. mn.
7. a) čas minulý: četli jsme, napsal jsi, viděli jste, vyprávěli, potápěla jsem se; čas přítomný: sedí, hraješ, kreslím, nese; čas budoucí: budu kreslit, budete cestovat, budeme vozit, budeš zpívat. b) sedí – seděl – bude sedět, četli jsme – čteme – budeme číst, budu kreslit – kreslím – kreslil jsem, hraješ – hrál jsi – budeš hrát, budete cestovat – cestujete – cestovali jste, napsal jsi – píšeš, kreslím – kreslil jsem – budu kreslit, budeme vozit – vozíme – vozili jsme, viděli jste – vidíte – viděli jste, budeš zpívat – zpíváš – zpíval jsi, vyprávěli – vyprávějí (vypráví) – budou vyprávět, nese – nesl – ponese, potápěla jsem se – potápím se – budu se potápět.
8. a) Dnes pořád prší (5). Minulé léto měsíc svítilo (5) sluníčko. Pršelo (5) jen asi týden. Zítra bude sněžit (5). Těším (5) se na zimu. Postavíme (5) sněhuláka. V lednu silně mrzlo (5). Při bouřce se blýská (5). My vidíme (5) blesky. Včera byla (5) mlha. O prázdninách se sluníme (5), dovádíme (5) a stavíme (5) hrady z písku. Brzy budou mít (5) rodiče dovolenou. b) čas minulý: svítilo, pršelo, mrzlo, byla; čas přítomný: prší, těším (se), (se) blýská, vidíme, (se) sluníme, dovádíme, stavíme; čas budoucí: bude sněžit, postavíme, budou mít.
9. a) Michal půjde s kamarádem do zoo. Nejprve projdou vstupní branou. Potom si koupí (budou kupovat) vstupenky. Za měsíc půjdou do zoo znovu. Uvidí spoustu krásných zvířat. Opice se jim budou líbit nejvíc. Papoušci na ně budou pokřikovat. Hroši líně budou ležet. U cesty bude chodit páv. Večer pojedou zpět domů a budou vzpomínat na krásné odpoledne.
10. bude šít – č. bud., (si) koupí – č. bud., (si) udělá – č. bud., nastříhá – č. bud., sešije – č. bud., vyzkouší (si) – č. bud., padnou – č. bud., přišije – č. bud., vyžehlí – č. bud., bude nosit – č. bud.
převod do minulého času: Včera babička šila šaty. Nejprve si koupila látku. Potom si udělala střih a látku nastříhala. Dále jednotlivé části sešila dohromady a vyzkoušela si je, zda jí správně padnou (nelze měnit čas, nedávalo by smysl). Nakonec přišila knoflíky a šaty vyžehlila. Bude je určitě ráda nosit (nelze měnit čas, nedávalo by smysl).

strana 91

11. snídáme – čas přít., budeme psát – čas bud., vrátila se – čas min., běžíš – čas přít., vyrazili jsme – čas min., budeme hrát – čas bud., poletují – čas přít.
12. ležím – 1. os., č. j., čas přít.; psali jste – 2. os., č. mn., čas min.; vstáváme – 1. os., č. mn., čas přít.; myslíš – 2. os., č. j., čas přít.; zaléváte – 2. os., č. mn., čas přít.; letěli jsme – 1. os., č. mn., čas min.; zametají – 3. os., č. mn., čas přít.; umývám – 1. os., č. j., čas přít.; budou plavat – 3. os., č. mn., čas bud.

13. b) např.: přišel – 3. os., č. j., čas min.; povídá – 3. os., č. j., čas přít.; pověz – 2. os., č. j., čas neurčujeme; stavi (se) – 3. os., č. j., čas přít.; odpověděl – 3. os., č. j., čas min. c) např.: holub, havran, tesaři, křížem, holubníku. e) např.: kdo všechno ví, nic se nedozví.

strana 92

1. b) Marek pozoroval letícího ptáka. – 4 Markův úraz nebyl vážný a po ošetření mohl pokračovat v cestě. – 6 Šli jsme podél potoka, povídali si a pozorovali jsme přírodu. – 3 Náš turistický oddíl šel na vycházku. – 2 Vedoucí Markovi koleno ošetřil a řekl mu, že má být příště opatrný. – 7 Bylo sobotní ráno. – 1 Najednou Marek zakopl a upadl. – 5.

strana 93

1. a) jezdit: jezdím, jezdíš, jezdí, jezdíme, jezdíte, jezdí; nést: nesu, neseš, nese, neseme, nesete, nesou; učit se: učím se, učíš se, učí se, učíme se, učíte se, učí se; prodávat: prodávám, prodáváš, prodává, prodáváme, prodáváte, prodávají; hádat: hádám, hádáš, hádá, hádáme, hádáte, hádají; malovat: maluji (maluju), maluješ, maluje, malujeme, malujete, malují (malujou); létat: létám, létáš, létá, létáme, létáte, létají; číst: čtu, čteš, čte, čteme, čtete, čtou. 2. a) Iveta utírá (ona; 3. os., č. j., čas přít.) v kuchyni nádobí. David píše (on; 3. os., č. j., čas přít.) v pokoji domácí úkol. Dnes odpoledne budu hrát (já; 1. os., č. j., čas bud.) vybijenou. Žáci kreslí (oni; 3. os., č. mn., čas přít.) zážitky z výletu. Napiš (ty; 2. os., č. j., čas bud.) správné datum. V divadelním kroužku děti nacvičovaly (ony; 3. os., č. mn., čas min.) pohádku. Rodiče budou v sobotu nakupovat (oni; 3. os., č. mn., čas bud). b) Iveta (1) utírá (5) v (7) kuchyni (1) nádobí (1). David (1) píše (5) v (7) pokoji (1) domácí (2) úkol (1). 3. My jsme dnes na výletě v Praze. Vy jste nejrychlejší běžci. Žák je v tělocvičně. Já jsem dobrý plavec.

strana 94

4. např.: Alenka bruslí. Michal sází. Iva spí. Petra vyrábí. 5. a), b), c) Na jaře (r. stř., č. j., 6. p.) s sebou nosím (1. os., č. j.) pro jistotu deštník (r. m., č. j., 4. p.). Jakub (r. m., č. j., 1. p.) vozí (3. os., č. j.) v kočárku (r. m., č. j., 6. p.) malou sestru (r. ž., č. j., 4. p.). Zahradník (r. m., č. j., 1. p.) sází (3. os., č. j.) sazenice (r. ž., č. mn., 4. p.) salátu (r. m., č. j., 2. p.). V tělocvičce (r. m., č. j., 6. p.) si házíme (1. os., č. mn.) s míčem (r. m., č. j., 7. p.). Oni nás o to už hodně dlouho prosí (3. os., č. mn.). O víkendu (r. m., č. j., 6. p.) se s rodiči (r. m., č. mn., 7. p.) procházíme (1. os., č. mn.) kolem rybníka (r. m., č. j., 2. p.) v naší obci (r. ž., č. j., 6. p.). d) přídavné jméno – např.: malou; příslovce – např.: hodně, dlouho. 6. nosíme: 1. os., č. mn., čas přít.; budou prosit: 3. os., č. mn., čas bud.; pyšnil se: 3. os., č. j., čas min.; topil jsem: 1. os., č. j., čas min.; budu si zvykat: 1. os., č. j., čas bud.; přicházím: 1. os., č. j., čas přít.

strana 95

1. číst, psát, počítat, šít, plést, vyprávět, jít, mluvit, přečíst, být, foukat. 2. zamykáš: 2. os., č. j., zamykat; utíkáme: 1. os., č. mn., utíkat; pospíchají: 3. os., č. mn., pospíchat; berete: 2. os., č. mn., brát; přijdou: 3. os., č. mn., přijít (jít); sháním: 1. os., č. j., shánět; hrají si: 3. os., č. mn., hrát si. 3. a) udělat, vytáhnout, natřít, načernit, sbratřit, svléci, načesat, spočítat, leštit, nachystat, obléci, vysmát se, pozlatit. b) Vytáhnout (5) trávu (1) z (7) hlíny (1) a (8) nazeleno (6) natřít (5). Načernit (5) pěkně (6) stíny (1) a (8) všechno (3) živé (2) sbratřit (1). c) hlíny – stíny, natřít – sbratřit, kůži – růží, louky – brouky, ptáčkům – poškoláčkům, stromy – stromy. d) když jaro vytahuje trávu z hlíny – začíná ze země vyrůstat tráva, obléká nahé stromy – na stromech vyrůstají listy a kvetou květy, pozlacuje střechy a domy – slunce svítí na střechy a domy. 4. a), b) infinitivy jsou podtrženy: polykat, bydlíme, ozývát se, obvinili, políbila, usmívat se, pískali, svítit, syčíš, pobývat, vyplývali, hvízdá, klopýtat, usychají, třeptí se, namířím, přibije, vyskočit, zesílíte, nazýváme.

strana 96

1. b) se zavřeli, se objevili, se svězt, se rozjelo, zabiješ se, se polekal, se nezastavilo. 2. a) Pobízí mě, ať se snažím jít rychleji. Zmýlil jsem se. Prosíme, abyste zamykali dveře. Dozvíme se výsledek už zítra? Babička trpí bolestmi zad. Dům se staví obvykle několik let. Dnes budeme umývat okna. Nevíme, jestli se vrátíme do oběda. Chlubí se často? Přemýšlej o tom. b) se snažím, zmýlil jsem se, dozvíme se, se staví, se vrátíme. 3. b) Hráli si (zvratné sloveso) Jenda na ulici a teď leží (5) v nemocnici. Přejeli (5) ho znenadání na motorce cizí pání. Teď tu musí (5) ležet (5) zticha, občas jenom smutně vzdychá (5): „Nebudu (5) už nikdy příště na ulici dělat (5) hřiště.“ c) Vběhl na silnici bez rozhlédnutí se.

strana 97

1. a) Jednou zas příběhla do loupežnické jeskyně studánková víla a povídá: „Lidi, jak foukal veliký vítr, roztrhlo mi to lajblíček.“ Manka povídá od ohniště: „A spravit to neumíš?“ „Umím,“ vzdychla víla. „Ale kdybych vzala do ruky železnou jehlu, neunesla bych ji a zlomila bych si prst.“ A tak si Manka navlíkla do jehly tenké pavoučí předení, protože obyčejná nit vílí šaty nesešije. „Ale, ale ty šaty asi nespravíš, jsou celé roztrhané.“ b) např.: povídá – povídám, povídáš, povídá, povídáme, povídáte, povídají, povídat; foukal – foukám, foukáš, fouká, foukáme, foukáte, foukají, foukat; neumíš: neumím, neumíš, neumí, neumíme, neumíte, neumějí (neumí), neumět. c) víly, jehly, lesy

Manky, jeskyně, ohniště, nitě, Cipisci, loupežníci, vodníci. **d)** např.: *r. mužský*: vítr, lajblíček; *r. ženský*: jeskyně, víla; *r. střední*: ohniště, předení.

2. loupežník Rumcajs, děd Vševed, les Řáholec, včelka Mája, synek Cipísek, maxipes Fík, víla Amálka, pes Jonatán.
3. Při vichřici se na ulici vytvořil větrný výr. Kráva se nazývá přežvýkavec. Děti krajinu pozorovaly z hradní věžky. Sýkorkám lidé sypou v zimě na krmítko. Při lyžování si Zbyněk poranil lýtko.

strana 98

4. **a), b), c)** usychá (**usychat**), pijeme (**pít**), lísala se (**lísat se**), zasytíte se (**zasytit se**), zalykám se (zalykat se), zvyká, pijeme (**pít**), prosí, sypeš, ubíhá, políbíme, slepím, zamykají, pobíhala, rozbiješ, (**ona**) syčela, (**vy**) sýčujete, (**oni**) zatřpytili se, (**já**) rozsypal jsem, (**ty**) nakrmíš, (**oni**) vymysleli, zazpíváme, povykujete, vidím, slíbil jsem, pykat za zlý skutek.
5. Vydrž (vydrží) do konce! Posad'te (posadit) se! Přidrž (přidrží) se mě! Pojd'te (jdi) za mnou! Přijď (přijdi) brzy! Zameť (zamet) tady! Učeš (učeše) se! Lež (ležet) klidně! Neumaž (neumaže) se! Slib (slíbit) mi to! Přines (přinese) nákup! Kup (koupit) si něco! Porad' (poradit) nám! Nehrň (nehrnout) se! Běž pomalu!
6. čerte! – oslovujeme, voláme, 5. pád; (s) buchtíčkami – (s) kým? (s) čím?, 7. p.; (na) lavičce – (na) kom? (na) čem?, 6. p.; (u) strýčka – (u) koho? (u) čeho?, 2. p.; (k) dědečkovi – (ke) komu? (k) čemu?, 3. p.; chalupa – kdo? co?, 1. p.; (se) sestrou – (s) kým? (s) čím?, 7. p.; (o) synkovi – (o) kom? (o) čem?, 6. p.; babičko! – oslovujeme, voláme, 5. pád; (k) hlemýžd'ovi – (ke) komu? (k) čemu?, 3. p.; (na) mýtinu – (na) koho? (na) co?, 4. p.; (ve) mlýně – (v) kom? (v) čem?, 6. p.; (se) sýrem – (s) kým? (s) čím?, 7. p.; (bez) peněz, (o) krokodýlovi – (o) kom? (o) čem?, 6. p.
7. **a), c)** A Mach (r. m.) s Šebestovou (r. ž.) **skočí (3. os., mn. i j.)** hned po **snídání (r. ž.)** do **obchodu (r. m.)** k panu (r. m.) Solníčkovi. **Vyberou (3. os., č. mn.)** pěkný **lístek (r. m.)**, na kterém **je (3. os., č. j.)** celá Slámová Lhota. **Napišou (3. os., č. mn.)** paní (r. ž.) Kadrnožkové **pozdrav (r. m.)**. Napřed se **podepíše (3. os., č. j.)** Mach a potom **vezmou (3. os., č. mn.)** tlapku Jonatána (r. m.), **namočí (3. os., č. mn.)** ji opatrně do **inkoustu (r. m.)** a **otisknou (3. os., č. mn.)** na **psaní (r. stř.)**. **Dědeček (r. m.)** lístek **vezme (3. os., č. j.)** a **vydá se (3. os., č. j.)** do **města (r. stř.)**. **Jde (3. os., č. j.)** totiž zrovna za **starostou (r. m.)**, panem Kameníkem, na **obecní úřad (r. m.)**. **b)** A Mach s Šebestovou skočili (skočil) hned po snídání do obchodu k panu Solníčkovi. Vyberali pěkný lístek, na kterém byla celá Slámová Lhota. Napsali paní Kadrnožkové pozdrav. Napřed se podepsal Mach a potom vzali tlapku Jonatána, namočili ji opatrně do inkoustu a otiskli na psaní. Dědeček lístek vzal a vydal se do města. Šel totiž zrovna za starostou, panem Kameníkem, na obecní úřad. **d)** snídat, obchodovat, pozdravit, úřadovat. **e)** Mach (4), Šebestová (7), Solnička (6), Slámová Lhota (5), Kadrnožková (2), Jonatán (1), Kameník (3).

strana 99

3. Myslela tím, že jí na počítači napíše dopis v elektronické podobě – e-mail.

strana 100

1. Neználek měl velké přání. – **v. oznam.** Kéž bych byl muzikantem!/. – **v. žádací – přací** A na jaký hudební nástroj zahraješ? – **v. tázací** To je jedno. – **v. oznam.** A umíš noty? – **v. tázací** Nač by mně byly noty? – **v. tázací** Neználek zafoukal do trubky. – **v. oznam.** Poslouchejte.! – **v. žádací – rozkazovací** Z trubky vycházely divné zvuky. – **v. oznam.** Přestaň!/. – **v. žádací – rozkazovací** Vždyť jen tak foukáš do trubky. – **v. oznam.** Kéž by se Neználek naučil noty!/. – **v. žádací – přací** Naučíš se někdy noty, Neználku? – **v. tázací**
2. **a), b), c)** **podstatná jména jsou podtržena**: např.: **Tatínek (í po měkké souhlásce)** na **zahradě ryje záhony (y po tvrdé souhlásce) rýčem (ý po tvrdé souhlásce)**. **Jírka (í po měkké souhlásce)** si po **večeři (í po měkké souhlásce) čistí zuby**. **Babička zašívá roztrhané ponožky (y po tvrdé souhlásce)**. **Maminka připravuje sváteční (í po měkké souhlásce) oběd v kuchyni (y po tvrdé souhlásce, i po měkké souhl.)**. **Hynek (y po tvrdé souhlásce)** a **Staník (í po měkké souhlásce)** si **hraje s autíčky (í po měkké souhlásce) z autodráhy (y po tvrdé souhlásce)**. **Všichni (í, i po měkké souhlásce) mají nějakou práci (í po měkké souhlásce)**.
3. Třetí třída volá děti do práce. Ve škole se učíme mnoho nového. Už skončily letní prázdniny.
4. Dnes prší. Kéž by bylo pěkně!/. Co děláte v dešti? Máte rádi léto? Pojd' na koupaliště.! Nepůjdu. Ty neumíš plavat? Jsem nachlazený. Budu si hrát s míčem.

strana 101

1. **a)** Druhého dne se Neználek **probudil dřív a rozhodl se, že bude konat** dobré skutky. – **souvětí (S)** Nejdříve se důkladně **umyl**. – **věta jednoduchá (VJ)** Potom si **vyčistil zuby**. – **VJ** Byl **přesvědčen**, že tím už **vykonal** dobrý skutek. – **S** **Přemýšlel**, jaký dobrý skutek **by** tak ještě **udělal**. – **S** Do snídání ho však nic **nenapadlo**. – **VJ** Po snídání **uviděl** doktora Pilulku, který **připravoval** nějaké koření k výrobě léků. – **S** **Rozhodl se**, že Pilulkovi **na-bídne** pomoc. – **S. b)** Dobrý skutek je takový, který konáme pro druhé. **c)** **skutek**: co je (bylo, bude) uskutečněno, vykonáno, čin; **dobry skutek**: čin vykonaný pro dobro druhých.
2. Černokněžník v starém hradu čaruje, / má černou bradu. Vyčaruje černý mrak, / přiletěl ke hradu drak. Drak tu straší, / prská síru, / v stropě probil strašnou díru. Proměnil se v mračný prach, / Jarka nemá z draka strach.

2. a), b), c) **podstatná jména jsou podtržena:** Hlemýždi se radují. – VJ Každý se řítí na jiné místo. – VJ První na sebe napsal Šnekov a před stanicí nabízí limonády. – S Druhý se nazval Hlemýžďov a zařídil si cukrárnu. – S Prodává čokolády, bonbony a sladkosti. – VJ.

strana 102

1. a), b), c) **slovesné tvary jsou podtrženy:** Byl jednou jeden princ a ten *si* chtěl **vzít (infinitiv + zvrtné sloveso)** princeznu, **ale** měla to **být (inf.)** opravdová princezna. Sjezdil celičský svět, **aby** takovou princeznu našel. **Vrátil se (zvrtné sloveso)** však domů a byl velice smutný, **protože** by *si* tuze rád **vzal (zvrtné sloveso)** opravdovou princeznu. Jednou večer *se* všichni **chystali (zvrtné sloveso)** k spánku, **když** vtom někdo **zaklepal** na bránu. Král **šel otevřít** a **uviděl, jak** před bránou **stojí** princezna. d) např.: sjezdil celičský svět – procestoval..., rád by si vzal opravdovou princeznu – rád by se oženil s opravdovou princeznou, všichni se chystali k spánku – všichni šli spát.
2. Jana šla nakupovat a Petra utírá nádobí. Lukáš chtěl jít ven, ale začalo pršet. Pavel si koupil rohlík, protože měl veliký hlad. Maminka si přeje, aby děti měly pěkné známky. Půjdem se koupat, nebo pojedeme do lesa.
3. např.: Chci jezdit na kole, ale **musím psát úkoly**. Přejí si nové pero, protože **staré je už rozbité**. Nejdříve si umyj ruce, potom **můžeš jíst**. Mám radost, protože **jsem dostal nové kolo**. Když **budu mít hezké vysvědčení**, dostanu kolečkové brusle.

strana 103

4. a), b) Dřív **bývalo (5)** méně zvěře, / **a hlavně bylo (5)** málo antilop. **Žily (5)** jenom dvě samice, / **proto se nemohly (5) rozmnožit (5)**. **Byly (5)** hrozně nešťastné, / **že jsou (5)** jenom dvě. Neustále **nařikaly (5)**, / **ale** nikdo jim **nedovedl (5) pomoci (5)**. Ten jejich křik **zlobil (5)** Ducha vod, **kteřý bydlil** ve studánce, **kam chodily (5)** antilopy **pít (5)**. c) např.: Slíbil jim, že **jim nějak pomůže**. d) studánka – pramen vody, který je při výtoku na povrchu upravený tak, že se z něj dá nabírat voda.
5. Včela letěla nad záhonem a vesele bzučela. Usedla na květ, ale motýl si vedle ní nesedl. Včely poletují společně, nebo létá každá sama. O včelách se říká, že jsou velmi pracovitě. Od rána do večera si zpívají, protože se jim pak lépe pracuje. Nerušte včelky, aby mohly opylovat kytky.
6. např.: Můj den **Když ráno vstanu, rychle se obleču**, abych byl brzy ve škole. První hodinu máme matematiku, na kterou **se těším**. Počítáme nejen do sešitu, ale **pracujeme i na tabuli**. Odpoledne půjdu na hřiště nebo **zajdu za kamarádem**. Když přijdu domů, **napišu si úkoly**. Večer si budu číst a sestra **si bude hrát**.
7. a), b), c) Školní rok rychle běží. – VJ Září je pryč **a** přišel říjen. – S Děti se učí **nebo** si hrají. – S Rodiče chodí do práce. – VJ Každý plní nějaký úkol. – VJ Všichni se těší na páteční večer. – VJ Začínají dva volné dni. – VJ Děti trhají jablka do košíků. – VJ.

strana 104

1. B; např.: vzpřímené držení zad (židle je nastavena tak, že je umožňuje), lýtko a stehno svírají pravý úhel, použití nožní opěrky.
2. a) např.: mohli bychom si vylít nápoj do klávesnice a ta by přestala fungovat.

strana 105

3. b) Vltava, Rožmberk. c) 1939–1945.
4. a) ne; b) ano; c) ne; b) ano; d) ne; e) ne; f) ne.

strana 106

5. Odesílatelem je Petra Dobrá, určen je Jaroslavě Kolovratové.
6. *Oslovení:* Zdravím Vás; *vlastní zpráva:* objednávám si... informací; *poděkování:* Děkuji za ochotu; *rozloučení:* S pozdravem; *jméno:* Petra Dobrá.
7. spolužačce – a).

strana 107

8. vyplnit předmět e-mailu.
9. a) např.: prosba o zaslání učiva, b) referát do prvouky.

strana 108

1. a), b) učení (r. stř., č. j. i mn.), útěk (r. m., č. j.), průvan (r. m., č. j.), účast (r. ž., č. j.), pět žáků (r. m., č. mn.), útočníci (r. m., č. mn.), utěrka (r. ž., č. j.), úkoly (r. m., č. mn.), puklina (r. ž., č. j.), duby (r. m., č. mn.), žaludek (r. m., č. j.), ubrousky (r. m., č. mn.), úřady (r. m., č. mn.), muchomůrka (r. ž., č. j.), krůta (r. ž., č. j.), půlka (r. ž., č. j.), ruka (r. ž., č. j.), úředník (r. m., č. j.), struna (r. ž., č. j.), úloha (r. ž., č. j.), utkání (r. stř., č. j. i mn.), úkol (r. m., č. j.), kůra (r. ž., č. j.) stromů (r. m., č. mn.); čížek (r. m., č. j.), kyselka (r. ž., č. j.), nohy (r. ž., č. mn.), život (r. m., č. j.), říkadlo (r. stř., č. j.), hry (r. ž., č. mn.), jitrocel (r. m., č. j.), dítě (r. stř., č. j.), chyba (r. ž., č. j.), šišky (r. ž., č. mn.), stínítko (r. stř., č. j.), tykadlo (r. stř., č. j.), dým (r. m., č. j.), Janička (r. ž., č. j.), chýše (r. ž., č. j. i mn.), žirafa (r. ž., č. j.), bačkory (r. ž., č. mn.), čistota (r. ž., č. j.), noty (r. ž., č. mn.), věci (r. ž., č. mn.), košile (r. ž., č. j. i mn.), kytara (r. ž., č. j.), ticho (r. stř., č. j.), koník (r. m., č. j.), měřidlo (r. stř., č. j.), cívka (r. ž., č. j.), divadlo (r. stř., č. j.), ryba (r. ž., č. j.), šídlo (r. stř., č. j.), jirina (r. ž., č. j.).

2. **a), b), d)** 1. Těstoviny uvaříme podle **návodu** v osolené **vodě**. – **VJ** Potom **voda** slijeme. 2. Přidáme kousek **másla** a promícháme, dokud se máslo nerozpustí. – **S** 3. Nakonec těstoviny zasypeme **mákem** smíchaným s mletým **cukrem**. **c)** talíř, talíře, talíři, talíř, talíři!, talíři, talířem; talíře, talířů, talířům, talíře, talíře!, talířích, talíři.
3. **a), b)** Sáně **Koupil (5) jsem (5)** si předečvím sáně a teď **koukám (5)** rozpačitě na ně. Slunce **svítí (5)** a jaro **je (5)** tu. Já na louce se sněhem si květy **pletu (5)**. Děti i dospělí se mi **smějou (5)**. Krajem **hučí (5)** jarní řeka proud. A tak **vidím (5)**, že čas **maří (5)**, kdo **vzdoruje (5)** kalendáři. Kdo **chce (5)** proti proudu **plout (5)**. **c)** např. *r. m.:* sněhem, květy; *r. ž.:* louce, řeky; *r. stř.:* slunce, jaro. **d)** např.: koukám – dívám se, svítí – září, louce – palouku, smějou se – řehtají se, maří – ztrácí, vzdoruje – protiví se.

strana 109

4. např.: úzký – široký, stará – mladá, hladový – sytý, mlč – mluv, slaný – sladký, utíká – stojí, nepozorný – soustředěný, radostný – smutný, sucho – mokro, čistá – špinavá.
5. např.: podstatná jména; kočka, les, dům.
6. **hbitá lasička, vynikající myšlenka, nabít pušku, lítostivě výt, být nedoslýchavý, kočičí jazýčky, pisklavý smích, nové bydliště, sýček a výr, vyskočit vysoko, listopad a prosinec, nesmyslný omyl, zbytečný vzlykot, topit plynem, milá zvířátka, myši a sysli.**
7. Když **(8)** pekař **(1)** sáhne **(5)** po **(7)** čepici **(1)**, práší **(5)** se **(3)** mouka **(1)** po **(7)** vesnici **(1)**. Ráno **(6)**, raničko **(6)** pekař **(1)** vstává **(5)**, nakyslý **(2)** kvásek **(1)** prohlíží **(5)**, – ten **(3)** si **(3)** už **(6)** večer **(6)** zadělává **(5)**. Pak **(6)** vsype **(5)** mouku **(1)** do **(7)** díží **(1)**. **a)** zadělává: **z** – obojetná souhláska, **a** – krátká samohláska, **ď** – měkká souhláska, **e** – krátká samohláska, **l** – obojetná souhláska, **á** – dlouhá samohláska, **v** – obojetná souhláska, **á** – dlouhá samohláska; pohovoří: **p** – obojetná souhláska, **o** – krátká samohláska, **h** – tvrdá souhláska, **o** – krátká samohláska, **v** – obojetná souhláska, **o** – krátká samohláska, **ř** – měkká souhláska, **í** – dlouhá samohláska; nemyslete: **n** – tvrdá souhláska, **e** – krátká samohláska, **m** – obojetná souhláska, **y** – krátká samohláska, **s** – obojetná souhláska, **l** – obojetná souhláska, **e** – krátká samohláska, **t** – tvrdá souhláska, **e** – krátká samohláska. **b)** čepici – vesnici, vstává – zadělává, prohlíží – díží, dřívě – živé, vtíp – líp.

strana 110

9. např.: dům – obydlí, děvče – holka, kytky – květina, bota – obuv, cesta – pěšina.
10. např.: a) Ferda měl sice plné ruce práce, **ale** neustále se smál. b) Komnaty mravenců byly krásné **a** měli je uklizené. c) Ferda nesl kytku, **aby** potěšil smutnou Berušku. d) Šnek byl velice rozzlobený, **protože** Brouk Pytlík na něm chtěl jezdit.
11. **s velkým počátečním písmenem jsou vlastní jména, s malým počátečním písmenem nejsou vlastní jména:** město Prostějov, řeka Vltava, pes Alík, paní Novotná, maxipes Fík, človíčekové Neználek a Všeználek, hora Říp, město Kvítečkov, kamarád Jarda, jet přes město Plzeň, řeka Labe, pohoří Krkonoše.
12. **a), b)** lysá **(2)**: Lysá hora – lísá se **(5)**: kočka se lísá, byla **(5)**: byla doma – bila **(5)**: bila rukou do dveří, lyže **(1)**: zlomil lyže – líže **(5)**: líže mléko, myla **(5)**: myla nádobí – milá **(2)**: milá maminka, pýcha **(1)**: pýcha je špatná vlastnost – píchá **(5)**: trn píchá, slepýš **(1)**: slepýš je plaz – slepíš **(5)**: slepíš papíry k sobě, výška **(1)**: výška platu – vížka **(1)**: kostelní vížka, vít **(5)**: vít věnec – Vít **(1)**: chytrý Vít, výří **(2)**: výří houkání – víří **(5)**: prach víří, vysel **(5)**: vysel žito – visel **(5)**: visel nakřivo.
13. čistá mísa, černá hlína, český jazyk, starobylá vížka, vydělat si na živobytí, oblíbené vyprávění, vítěz vyhrál, liška zmizela, silný líják, barevné mydliny, fouká vítr, nabil brokovnice, vyvětraný byt, koupíme noviny, pes vyje, být nedoslýchavý, Přibyslav, Litomyšl.
14. a) pomalý, není příslovce; b) zvíře, je slovo významově nadřazené k ostatním souřadným; c) sestra, není souznačné s ostatními; d) sedíš, není l. os., č. mn.

strana 111

15. **a)** Slávek si usmyslil, že naučí zvířátka číst. – **S** A vsadil se s ostatními kluky. – **VJ** Nejprve jsme mu nechtěli věřit. – **VJ** Jakpak by je to naučil? – **VJ** Ale on si za chvíli přivedl štěňátko. – **VJ** Napsal tužkou na kousek papíru dvě slova. – **VJ** A víte, co štěňátko udělalo? – **S** Zaštěkalo na papír: – **VJ** „Haf, haf!“ – **VJ** Už umělo číst. – **VJ** Slávek přivedl ještě kočku. – **VJ** Dal jí knížku a ona četla: – **S** „Mňau, mňau.“ – **VJ**. **b)** např.: *r. m.* – Slávek, kluky; *r. ž.* – tužkou, kočku; *r. stř.* – zvířátka, štěňátko. **c)** např.: učit – učení, psát – psaní, vyrobit – výroba. **d)** ne, vydávala pouze své obvyklé zvířecí zvuky.
16. štěkot – stěkat, házená – házet, vybíjená – vybíjet, kreslení – kreslit, kopaná – kopat, cvičení – cvičit, skoky – skákat, padák – padat, plavání – plavat, hezký – hezky, rychlá – rychle, dřívější – dřív (dřívě), smutný – smutně, domovní – není příslovce, roční – ročně, brzké – brzy, častý – často.
17. **b)** *r. m.:* houbař, hříbek, mechu, motýl, cvrček; *r. ž.:* koupel, řeka, včela, hlavou, školy, brána; *r. stř.:* léto, léto, léto, léto, slunce, léto. **c)** předložky: na, pro, do, nad, u. **d)** např.: slunce, prázdniny, moře.